

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

MÅNADSBLAD FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVET AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

JUNI—JULI 1886.

INNEHÅLL:

- Fredrika Bremer*, Om odödligheten. (Ur ett utgifvet bref.)
Rosamunda, Samskolefrågans utveckling i Finland.
Onämnd, Min trotjänarinna. Poem.
Stephen, Sport. Novelette.
M. H., Från Norra Amerika.
M. S., Bref från Kristiania.
Esselde, Genmäle rörande kvinnans värnpligt inom sjukvården.
W. F., Praktisk välgörenhet. III, Hvad unga flickor kunna göra.
Från Fredrika-Bremer-Förbundet.
Hvarjehanda i kvinnofrågan.
Korrespondensafdelning. Från »Lärarinnor» besvaradt af Carola. Från
K. S. Åbo. besv. af Redn. Bref från Vän af rättvisa i alla riktningar.
Föreningen för gift kvinnas eganderätt.

Pris pr årgång: { För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
För icke medlemmar » 4,00.

Kjellbergsska Skolan

Periodisk literatur, som kommit Dagny tillhanda.

Framåt. N:o 10, 11 och 12 hafva innehållit:

- N:o 10. *Karl af Geijerstam*: Om frihet och samverkan. — *Elmar*: På promenaden. — *N. F. Nørlund*: Confessionslöse Skoler (Svar till fru Eva Wigström). — *Amalie Schram*: Et ægteskab. (Forts). — *Wendell Phillips*: Destillat. — *Edv. T.*: Några böcker från Finland. — När och fjärran.
N:o 11. *Folke*: Huru kan sjukvården på vår landsbygd förbättras? — *Anna A.*: Dimma. — *Amalie Schram*: Et ægteskab (forts). — *Ernst Ahlgren*: Några ord med anledning af Gerda von Mickwitz skiss Messling. — *Skjalf*: En af den äkta sorten. — När och fjärran.
N:o 12. *C. Gohl*: Från Amerika. Bref till Framåt. *L. v. Kramer*: Min fromma Anna. — *Georg Nordensvan*: Bagatell. — *Axel Lundegård*: Lundastämning. — *Theodor Lindblom*: Om taflor. — När och fjärran.

Pedagogisk Tidskrift. N:o 5 och 6 hafva innehållit:

- N:o 5. Pedagogiska iakttagelser och erfarenhetsrön af en f. d. profärsföreståndare. — I. (R. T.) En gengångare från frihetstiden inom vår lärobokslitteratur. (G. Eneström). — *A. Frigell*: Latinska themata (C. A. B.). — Ännu ett ord om C. G. Moréns tyska läsebok. — Svar å förestående (—). — Rättstafningsfrågan (V. Sjögren). — Kongliga beslut. — Personalnotiser.
N:o 6. Huru bör planen för undervisningen i historia och geografi reformeras? (G. E. Axelson). — Ferdinand Schulthess, Svensk-Fransk ordbok (J. V.). — L. Fr. Leffler, J. A. Lundell, Eugène Schwartz, Några anmärkningar i rättstafningsfrågan (G. Eneström). — Ett ord om grekiskans plats i blifvande skolmäns universitetsstudier (X). Kongl. beslut. — Personalnotiser.

Finsk Tidskrift. N:o 5 innehåller:

- Skolungdomens helsotillstånd, af M. W. af Schultén. — Nekrasoff, ett ryskt skaldeporträtt, af Alfr. Jensen. — Litet statistik om vetenskapsmän, af M. Gadd. — Poesier: Lycksalighetens ö, af Jonatan Reuter. — I maj, af? — I bokhandeln: *Antigone*, Sofoklees tekemä murhenäytemä, suom. K. Forsman, anm. af J. A. Heikel. — K. Langenskiöld, *Om öfverflyttning af skatt*, anm. af W. Chydenius. — S. Lemström & E. Biese, *Exploration internationale des régions polaires 1882-84; Expédition polaire finlandaise*, tome I: *Meteorologi*, anm. af A. N. — Artur Hazelius, *Minnen från Nordiska museet*, anm. af C. G. E. — Edm. de Amicis, *Marocko*, anm. af C. G. E. — Herman Bang, *Excentriska Noveller*, anm. af W. B. — Jul. Stinde, *Borgarfolk*. — *Borgarfolk på resa*, af Rosamunda. — Öfversigt: *Teater af C. G. E.* — *Svenska literatursällskapet i Finland*.

Kvinden og Samfundet. N:o 5 innehåller:

- C. N. Starcke*: Om den danske Oversættelse ved G. Brandes, 2 Udg. 1885, af I. Stuart Mill's Værk om Kvindernes Underkuelse. — *Anne Holsen*: Mere om Kvindens Stemmeret. — *Louise Nørlund*: Modbemærkninger till Johanne Krebs. — *Esselde*: Kvindens Værnepligt som Sygeplejerske. — *Harriet V. Robinson*: Brev fra Amerika. — Kvinderne og Foreningslivet. — Beretning om dansk Kvindesamfunds Aarsmøde d. 14. Maj d. A. — Dansk Kvindesamfunds Virksomhed. — Dansk Kvindesamfunds Regnskab for 1885.

Svensk läraretidning, n:o 20—25. — Folkhögskolebladet, n:o 9—12. — Tidsskrift för folkundervisningen, n:o 2. — Norden, n:o 20—26. — Ny svensk tidskrift, n:o 4 & 5. — Hemvännen, n:o 5, 6. — Tilskueren, n:o 5. — Svensk musiktidning, n:o 10, 11. — Eira, n:o 9, 10, 11. — Helsovänneren, n:o 10, 11, 12. — Sedlighetsvännen, n:o 4. — Tidning för trädgårdsodlare, n:o 6. — English Woman's review, n:o 5, 6. — Womans journal, n:o 19, 24. — Illustrirte Frauenzeitung, n:o 1—26. — Neue Bahnen, n:o 9—12. — La citoyenne, n:o 109. — Donna e lavoro, n:o 17—18.

Vt h. h 6/7

Fredrika Bremer om odödligheten.

Ur ett bref till hennes lärare och vän, Prosten Böklin.

Det bref, som här meddelas, är odateradt, men är antagligen skrifvet i Norge 1836. Brefskrifvaren kommer, nu som så ofta förr, till vännen med tankar, som tränga sig på henne, som vilja reda sig och bli klara, men ej förmå det på egen hand. Det gäller ingenting mindre än frågan om menniskandens eviga fortvaro. Vännens åsichter i ämnet har hon i många punkter funnit tröstrika, men i dem hafva dock alltid funnits något, som stått henne emot, främst de antaganden, hvilka skulle innebära, att Gud kunde ha högre och lägre, bättre och sämre idéer.

»Det är», fortfar brefskrifverskan, »icke menniskan under rasen, som gör mig bryderi; man kan antaga att civilisationen skall uppklara detta kaos; det är icke heller den brottsliga, den djupt förvillade menniskan, som låtit mig tveka om sitt ursprung; hvarhelst finnes kraft, der glöder en gnista guddomslif. Hvad som står mig emot är menniskan midt i civilisationens verld, den välbildade, väl uppfostrade och dock så fattiga; dessa otaliga mossnaturer, som stå dverglika midt ibland jätterverk och icke förmå höja sig ur sitt intet-lif. Sant säger Edda: 'små som sandkorn äro lågtänkande menniskors tankar,' och att se sådana menniskor med väldanadt yttre och under gynnande omständigheter, men med knappast mera själ än som hindrar den att ruttna, det — det är mig en hård nöt att bita på!»

Så kände hon ännu, då hon fick läsa Göthes samtal öfver monaderna i Falks skrift; och här såg hon skapelsens och lifvets ordning i ny lif-full dager. Först nu blef vännens lära henne klar, och olikheterna andarne emellan stöta henne ej mer, tvärt-

om, de synas henne naturliga, så fort hon får betrakta ande-
verlden såsom en högre naturverld, underkastad samma ordning
som denna, och hvilken ordning då måste vara grundad i Guds
egen natur.

»Högst märkvärdigt var mig», forsätter hon, »att Göthe
från blotta naturståndpunkten — på blotta naturbetraktelsens
väg — kommit till visshet om personlig odödlighet, och
märkvärdig synes mig äfven den punkt, på hvilken han måste
stanna, den, att ej kunna säga *hvad* som af vår personlighet
är värdigt att lefva evinnerligen. »Det måste vi öfverlemna åt
Gud», säger han. Och nu först uppgingo inom mig med fullt
lif dessa frågor: hvad är personlighet, evig personlighet? Hvad
är, som ger hvar enskild menniskoande rättighet att evigt och
medvetet fortvara i alla lifvets vexlingar? På Göthes stånd-
punkt synas mig massorna flyta i hvarandra såsom i forntidens
panteism; endast den stora talangen, den starka viljekraften stå
qvar som skimrande stjernor och tvinga de lägre att tjena sig;
ondt och godt betyda föga i denna verldsordning, kärleken
har der ingen tron och de enskilda lifven uppslukas af de
allmänna.

»Du gode Gud! Vore det så — icke skulle jag knota för
mig; jag har älskat och tillbedt, tänkt och njutit; — lifvets
bästa dryck har jag smakat, och skulle, om jag måste åter-
lemna lifvets gåfva, säga: Tack för den! Jag ville ej ha varit
den förutan; min glädje har varit större än mitt lidande!

»Nej, för mig skulle jag ej klaga, men klaga och knota
skulle jag dock för alla de väsen, som här lefvat utan glädje
och gå bort utan fullbordan. I den eviga rättvisans namn, som
i djupet af min själ ropar högt på likhet och sällhet för alla,
skulle jag klaga. Goda, heliga, eviga rättvisa! Du skall icke
göra det så. Du skall icke lemna ofulländadt ett enda lif, ett
enda behof, som utgick från dig, det tror jag innerligen och
vill nu söka hvad vi kunna veta härom — söka bringa till
någon klarhet hos mig personlighetsbegreppet».

Och hon sökte hos den ena tänkaren efter den andra,
Steffens, Atterbom, Hegel, men förgäfves, och vände så sitt
sökande till kristendomen.

»Du sade en gång», fortfor hon, »på min fråga: *hvad* har
Jesus egentligen gjort? — "*Han har räddat personligheten*"»

»Detta vill väl säga, att han räddat den icke blott för före-
ställningen, för begreppet, men just i dess innersta och verkliga

lif. Går jag till mig sjelf, så finner jag, att jag i mitt begär till fortvaro innesluter begäret att förblifva just densamma jag är till alla mina förnämsta egenskaper, till medvetande, minne, talang, kärlek, men bättre och befriad från de lyten, som här vidlåda mig».

»Men är», frågar hon, »Jesus kanske kommen för att ej blott gifva oss en borgen för detta slags personliga odödlighet, utan för att föra hvar enskild personlighet till en högre, en *evigt*?»

»Kristendomen», heter det vidare, »bjuder kärlek, och dess lära, rätt förstådd, väcker kärlek. Är då Guds kärlek det spiritus vini, i hvilket allena människornas väsen kunna skyddas mot förvandling och upplösning? Är kanske kärleken just den eviga personligheten, människans genius, skiljd från hvilken hon alltid blir till viss grad opersonlig och i fara att ryckas bort och underkufvas af lägre makter?» Så fortfar brefskrifverskan ännu länge att spörja. Hon erkänner, att hon hyser en barnslig fruktan att alldeles förlora den sinliga verld, i hvilken hon nu rör sig, och dock har hon lärt att skilja mellan sken och verklighet.

»Må därför gerna», fortfar hon, »min kropp i dess nuvarande form försvinna, blott jag evigt får älska; må tungomålen afkomma, blott vi i symboler kunna uttala vår själs ingifvelser». Och hon tror, att detta språk blir långt fullkomligare än de jordiska munarterna; hon anar, att det småningom skall utvecklas till ett guddomligt, ett evigt skapande ord.

Men aningen är henne icke nog. Hon ber, att vännen ville gifva henne litet logik. Hon förstår, att om visshet skall kunna vinnas i tankens rike, så måste det vara genom en logisk metod, och en sådan vill hon inhemta af läraren och vännen; men det måste vara en högre logik, som gäller begreppens och tingens ordning, en logik, genom hvilken man såsom på en stege bör kunna tillbedjande uppstiga till sjelfva skaparen; »men», tillägger hon med en viss vemodig humor, som ofta framlyser i brefven, »ett särdeles starkt beskaffadt hufvud får man nog hafva för att kunna vandra den vägen utan att svindla».

Samskolefrågans utveckling i Finland.

Då ju samskolefrågan i dessa dagar är under debatt i Sverige, torde det måhända för Dagnys läsare vara af intresse att erfara något om denna frågas utveckling och närvarande ståndpunkt i vårt land, der den redan har kampens första, svåra skede bakom sig.

Bland oss har, liksom i Sverige, sedan ett tiotal år tillbaka rådt en stark opposition mot den abstrakta riktningen inom våra latinläroverk, och år 1882 uppstod i Helsingfors genom enskildes initiativ och enskildes medel det s. k. »Nya, svenska läroverket», som gjorde till sitt mål att blifva den reala bildningens banbrytare i vårt land. Vid samma tid förspordes ett allt lifligare intresse för kvinnans höjande i intellektuellt och socialt afseende; och påverkade häraf och af de vackra resultat samundervisningen redan uppnått i Amerika, yrkade en del af det nya läroverkets garantitecknare, att detta skulle lemna tillträde också åt flickor, på det äfven vår qvinliga ungdom måtte blifva delaktig af en tidsenligare bildnings välsignelser. Detta förslag fick en intresserad målsman i läroverkets rektor, pastor K. T. Broberg, och inom kort blef samskoleidéen föremål för en lika allmän som häftig diskussion såväl enskildt som inom tidningspressen, väckte liflig ovilja flerstädes men och varma sympatier på mer än ett håll. Ofvannämnda förslag blef emellertid ej förverkligadt, då flere af garantitecknarna uttalade sig emot det, ej så mycket på grund af misstro mot samundervisningen, utan emedan de ansågo, att det nybildade läroverket hade sin alldeles speciella mission att utföra i vårt land, och att denna kanske skulle blifva lidande, om skolan gjorde sig till bärare för ännu en bland oss hittills opröfvad idé.

Under det lifliga meningsutbytet i denna sak hade samskolefrågan emellertid tillvunnit sig ett intresse, som var en borgen för, att härmed dess dom ej var fallen. Vännerna af denna nya och lofvande företeelse på undervisningens område samlade också inom kort garantifonden för en ny skola, hvars mål skulle blifva att på den reala bildningens grund förbereda såväl flickor som gossar för universitetet, och hösten 1883 öppnades i Helsingfors vårt lands första, högre samskola, »Läroverket för gossar och flickor». Dess rektor blef ofvannämnde pastor Broberg, som under stridens hela fortgång med varmt intresse kämpat i främsta ledet.

Såsom en helt och hållet ny företeelse var samskolan naturligen under sin första verksamhet föremål för en ständig och ej alltid så önskvärd uppmärksamhet från såväl vänners som fienders sida. Och framförallt från de senares! Små missgrepp, som inom läroverk med

af traditionen sanktionerade former opåtaladt fingo passera, antogo plötsligt, då de uppträdde inom samskolans väggar, en i högsta måtto hotande karaktär. Om en flicka från detta läroverk gjorde sig skyldig till någon hos ett barn ingalunda ovanlig uppsluppenhet eller öfverilning, höjdes genast ett rop om: »Ja, hvad sade jag; pojkflickor blifva de der allesamman!» Ja, mer än en olycksprofet tycktes anse, att samskole-eleverna, dessa stackars offer för sina föräldrars experimentslusta, fingo en fullkomlig demoralisation till mötes.

Men utan att låta sig nedslås af denna ofta lika ytliga som hänsynslösa kritik och väl vetande, att en god sak i längden bäst för sin egen talan, kämpade de varmhjertade män och kvinnor, som gjort samskoleidéens förverkligande till sitt lifsmål, tyst och oförtrutet sin ädla kamp; och redan nu under skolans tredje verksamhetsår gifva många tecken vid handen, att den slutliga segern skall blifva deras. Olycksprofetiorna hafva förstummats, fienderna blifvit vänner eller åtminstone tysta iakttagare.

Och den, hvilken, såsom vi, varit i tillfälle att på närmare håll studera denna skola, undrar ej öfver detta snabba omslag i den allmänna opinionen. Det hvilat öfver detta läroverk en anda af friskhet och glad arbetslust, som ovilkorligen måste väcka sympatier, och som möter oss ej blott i slöjdrummet, der spånorna flyga under de flinka, små arbetarnas händer, utan ock under lektionstimmarna, då bror och syster följa den gemensamma undervisningen med ett vaket lif, som är en blott alltför sällsynt gäst i våra vanliga goss- och flickskolor. Samma friska håg präglar lofstundens förströelser, under hvilka dock flickor och gossar till samskole-entusiasternas sorg, tyckas föredraga att leka hvar för sig, ett förhållande, hvari man dock redan kan märka en förändring till det bättre, och som väl mera har sin grund i insupna fördomar än i någon naturlig grundolikhet. I förbifarten vexla emellertid flickor och gossar allt emellanåt friska nappatag, som vittna om allt annat än osund ridderlighet och sentimentala svärmerier och kommer iakttagaren att småle vid minnet af de så ofta uttalade farhågorna i detta afseende.

Ännu en invändning, ofta framhållen af samundervisningens motståndare, har genom den redan nu vunna erfarenheten kommit på skam, vi åsyfta den om flickornas underlägsenhet i intelligens och deraf beroende oförmåga att följa med gossarna. På en klass utgör en gosse, på en annan en flicka den främsta eleven. Och enligt vårt förmenande hafva de qvinliga lärjungarna till och med försteget, i det de, i vida betydligare mån än gossarna, rikta den kohort af jemna, goda, ej utomordentliga elever, som ju i allmänhet förefinnes i hvarje klass, och som utgör hvarje verklig pedagogs förtjusning; detta förhållande beror dock väl snarare på en mera utvecklad ambition och en genom uppfostran bättre vårdad pligtkänsla än på någon större rikedom i anlagen.

Hvad beträffar disciplinen inom läroverket, så har den allt mer utvecklats i en sund och god anda, detta i synnerhet sedan den nuvarande föreståndarinnan, fröken H. Alfthan, ställt sin rika erfarenhet och eminenta, pedagogiska begåfning i samskoleidéens tjänst. Af lärarne

och lärarinnorna äro de flesta unga och egna sig med ungdomens värme såväl åt sina allmänna pligter såsom uppfostrare och undervisare som åt sin speciella uppgift att vara banbrytare för en i vårt land ny företeelse.

Och denna varma hänförelse har läroverket förmått ingjuta äfven hos sina elever, något som väl bäst af allt talar för. att det besjålas af den rätta andan. Vi märka lätt hos de yngre en instinktlik, hos de äldre en mera klarnad känsla af att en stor tankes fall eller seger beror på deras utveckling och uppförande. Och de äro stolta öfver denna tanke, varna för sin skola. Hur skulle då ej denna hafva framtiden för sig?

Samskolan har rönt ett lika glädjande som ojäfaktigt bevis på allmänhetens allt större sympatier i det snabbt tillväxande elevantalet. Detta, som under första läsåret utgjorde 47, deraf 20 gossar och 27 flickor, har nu vuxit till 102, deraf 40 gossar och 62 flickor, en ganska betydlig siffra, om man tager i betraktande läroverkets korta tillvaro, våra små förhållanden och vår lilla hufvudstads öfverflödande rikedom på såväl goss- som flickskolor. Läroverket, som för närvarande eger 5 klasser, skall utvidgas till nioklassigt och bereder de elever, som så önska, till maturitetsexamen, hvilken flickorna emellertid, i enlighet med hos oss ännu gällande förordningar, ej ega rätt att undergå utan styrelsens särskilda medgifvande.

Hvad sjelfva undervisningsämnena beträffar, har skolan, trots sin reala och moderna anda, sett sig nödsakad att upptaga ett tyvärr ganska betydligt språkmaterial. Våra stackars barn hafva ju den oturen att ega tvänne modersmål och bland dessa ett med så invecklade och antediluvianska grammatiska begrepp som det finska språket; undervisningen deri går naturligen alltifrån första klassen jemsides med den i svenskan. Hvad de främmande språken beträffar, inträder tyskan i tredje, franskan i femte klassen. Som kunskap ej blott i dessa språk, utan ock i latin eller ryska i vårt land ännu är ett oeftergifligt vilkor för erhållande af maturitetsexamen, kommer undervisning i dessa bägge språk att meddelas alltifrån läroverkets sjette klass. En elev på skolans högre stadier måste sålunda, om han eller hon eftersträfvat studentexamen, röra sig med ett bra nog vidlyftigt språkmaterial: svenska, finska, tyska, franska och latin eller ryska. Detta missförhållande motverkas dock genom att man vid språkundervisningen i möjligaste måtto tillgodogjort sig den moderna, praktiska metoden. För att undvika öfveransträngning tillämpas dessutom valfrihetsprincipen, särskildt hvad språken angår. Stor uppmärksamhet egnas historien, naturvetenskaperna och matematiken, hvilken senare ingalunda visat sig svårsmält för flickorna, som mängden fruktat.

I likhet med Palmgrenska skolan har vår finska samskola upptagit slöjden bland undervisningsämnena. Framtiden tillhör att utvisa, hvilka frukter denna skall bära, men redan nu kan konstateras, att särskildt detta läroämne med lifligt intresse omfattas af såväl flickor som gossar.

Såsom vi ofvan sökt framhålla, utgör »Läroverket för gossar och flickor» en af de mest glädjande och märkliga företeelserna inom vår

skolverld. Också väckte det allmän och berättigad förtrytelse, då styrelsen denna vår i missriktad förmyndaranda afslog samskolans begäran om statsunderstöd. Denna orättvisa har emellertid blott haft till följd en verksammare sympati och ett rikligare, pekuniärt understöd från allmänhetens sida, och vår första samskola kan nu med fast mark under fötterna lugnt skåda framtiden till mötes.

Blott trenne år hafva förflutit, sedan bland oss så heta duster utkämpades angående samundervisningens berättigande, och redan är vår första, högre samskola ej mera den enda. I Helsingfors uppstod redan förlidet år ännu en dylik, och till hösten bebådas ej mindre än tre sådana, en i Wasa, en i Kuopio och en i hufvudstaden, denna senare skola med finskt undervisningsspråk. Allt tyckes sålunda gifva vid handen, att samskoleidéens seger i vårt land är betryggad, såsom vi hoppas och tro till välsignelse för vår uppväxande ungdom.

Vi säga blott »hoppas och tro», ty knappast skola väl ens samundervisningens mest entusiastiska befordrare efter denna korta tid kunna spåra några tillförlitliga tecken till samuppfostrens förädlade inverkan på ungdomens sedliga utveckling. Hittills hafva erfarenheterna vid vår samskola varit af förnämligast negativ natur, d. v. s. bevisat det ohållbara i flere af de mot dess princip gjorda invändningar. Dock äfven ett positivt resultat har redan vunnits, nämligen visshet om att undervisningen genom samarbetet vinner betydligt i friskhet, lif och intresse. Och på tre år vackert så!

Rosamunda.

Min trotjenarinna.

Ett dygdebelönande sällskap,
när året led mot sitt slut,
åt redlig tjenaretrohet
medaljer delade ut.

*En gammal trotjenarinna
jag hade från barndomsdar;
hon var hos min mormor redan,
min mor på armarne bar.*

*Nu gick hon, gumman, der hemma
och sysslade smått och godt,
hon egde ej kraften från fordom,
hon egde sin trohet blott.*

Jag tänkte: »Om tjenaretrohet
att äras är någonsin värd,
hur gerna jag ville åt henne
få ge en tacksamhetsgård.»

Så så' jag en dag åt gumman:
»Hur många för mindre än du
ha ej fått belöning för trohet —
dig skaffar medaljen jag nu!»

Den gamla vände förtrytsam
sitt skrumplna ansigte bort
och talte de stolta orden
helt vresigt, omildt och kort:

»Ni borde känna mig bättre —
jag aldrig älskade ståt.
Hvi skulle på gamla dagar
jag gå med en sådan plåt?»

Det yngre finare släktet
med troheten skylta må!
Jag gitter det ej, ty skryta
förstod jag mig aldrig på.»

Hon gick med högburet hufvud,
men dröjde, när dörr'n hon nått,
och sade med bruten stämma:
»Jag gjort'et af kärlek blott.

Jag tänkte en vän få vara,
hvars vresighet ni fördrog,
ej tjenare blott — då gumman
sig funnit belönad nog.»

Mitt hjerta slog mig — jag ropar
den gamla med smekande namn
och räcker med tacksam kärlek
mot henne min öppna famn.

Haf tack, du tjenande kärlek,
som tyst genom lifvet går,
du trohet, som aldrig sviker,
men guldmedaljer försmår!

Sport.

Det var svalt och halfdunkelt på den skuggiga verandan och doftade starkt af de blommande klängväxterna, som sjelfsvåldigt nedhängde mellan pelarne. Der borta från parkgömmorna hördes tonerna af en flöjt — en smältande öm kärleksmelodi, som beledsagade syrornas vaggstång rundt omkring på de dimmiga ängarne.

Annars var det så tyst — så tyst. De gamla hade redan gått till hvila, och de unga voro ute på en båtfärd, utom fröken Signe, som stannat på verandan. Hon tog sig väl ut mot bladgruppens mörka bakgrund, der hon satt i sin färgrika drägt med hufvudet tillbakalutadt mot den högkarmade fällstolen; af hela ansigtet var det fylliga hakpartiet och den halföppna, leende munnen det, som tydligast framträdde i den svaga qvällsbelysning, hvilken genom en öppning i bladverket föll in från sidan. De långfransade ögonlocken voro slutna. Sof hon kanske? Nej, foten rörde sig i sakta takt med flöjtens toner, som kommo allt närmare, tills de med ens upphörde. Och ögonblicket derefter stod en ung man tätt vid hennes sida. Men hon rörde sig ändå inte. »Signe», sade han med en röst, som tycktes vara ett återljud af de smekande flöjttonerna, och lade sin arm öfver stolskarmen bakom hennes hufvud.

Ett friskt skratt bröt fram öfver hennes läppar.

»Jaså, min herre, är det på det sättet man deltar i lustpartier! Men hur slapp du undan»? Hon rodnade och tvekade vid uttalandet af det förtroliga tilltalsordet.

»Å, du vet ju, att kärleken är uppfinningsrik», log han och lutade sitt ansigte ned till hennes.

»Ja, man säger så», svarade hon och vände sig till hälften bort. Han satte sig bredvid henne och började detta slags hviskande joller, hvarvid tonfallet, minspelet får utfylla, hvad som fattas i innehållet, och hvari han var fulländad mästare.

Hon kände, huru hans ögon oafvändt hvilade på henne; men när hennes med ett uttryck af svärmisk hängifvenhet sökte hans, då gled hans blick åt sidan, oviss och nästan förlägen.

Och om hon försökte ge mera djup och innehåll åt deras samtal, strax, hon viste ej huru, voro de åter inne på den ton, han från början anslagit.

Men det var ju blott ett ytterligare bevis på hur betagen han var, och hon öfverlemnade sig obetingadt åt stundens ljufva förtrollning.

Det var ännu så sällsamt nytt. Blott två dagar hade de varit tillsammans, förut visste de ej ens om hvarandras tillvaro. Han kom med andra sommargäster och blef på det vänligaste mottagen i detta

älskvärda hem. För öfrigt var ju hela hans personlighet egnad att slå an och väcka beundran.

Hon märkte, huru han studsade vid hennes första åsyn, hon kände, huru se'n dess hans eldiga blick sökte henne ständigt. Och han utmärkte henne genast framför de öfriga unga damerna. Det var så förtjusande roligt att vara föremål för en *sådan* mans ridderliga hyllning. Glad och bekymmerslöst njöt hon deraf, såsom hon njöt af sommarens alla fröjder och skönhetsintryck, af sin egen lifsvärma, känslöfriska ungdom.

Och endast några timmar hade förgått, sedan hon helt plötsligt befann sig allena med honom i en af parkens aflägsnaste bersåer, der han tillhviskade henne glödande kärleksord, tog henne i sina armar och kysste henne. Hon hade knappt fått tid att sansa sig, att göra sig redo för hvad det betydde, förrän det öfriga sällskapet ropade på dem. Som en drömmande eller rättare vaknande deltog hon sedan i lekar och upptåg, blott längtande att blifva ensam med sitt sällhetsbäfvande hjerta.

Hade hans ögon sedan sagt: »I afton»? Hon viste det knapt.

Men nu sutto de likväl här sida vid sida och »Signe» och »du» kom så lätt och obesväradt öfver hans läppar, som om han hela sitt lif kallat henne så, och han kyste hennes händer, under det hennes huvud hvilade mot hans axel, och hon kände och viste, att hon var hans.

Då hördes röster på afstånd. Båtsällskapet kom tillbaka. Man måste skiljas, men det fans ju en morgondag. Åh, han fick icke resa än! Men deras kärlek, den skulle de ännu ha för sig sjelfva. Han bad henne derom, och visst ville hon det! Hon tyckte, att deras förhållande nu var så likt en frisk, dagstänkt rosenknopp, som ännu ingen menniska upptäckt. Han drog henne intill sig och kyste henne upprepade gånger.

»Nej, nej, du får verkligen gå», sade hon och sköt honom ifrån sig.

Och eftersom pratet och skrattet förnams allt tydligare, fann han för godt att lyda.

Hon lutade sig öfver balustraden och såg efter honom, der han, vacker, ståtlig och elegant promenerade, bortåt en af trädgårdsgångarne för att på en omväg komma till den flygel, hvarest hans rum var beläget.

Signe flydde upp till sig, slog upp båda fönstren och satte sig på fönsterbrädet.

Den ljumma, doftmättade sommarnatten omslöt henne. Det sjöng och jublade inom henne. Hvad kärlekens lycka var full och skön! O, hvad hon älskade honom! Hon kände, att hon gifvit sig helt och för alltid, att hennes lefnads sällhet stod i oupplösligt samband med honom. Och hon tänkte på framtiden — *deras* framtid — ja, nu egde hon ju icke längre en tanke, hvori ej han var inflätad — deras hem, det lif de skulle lefva tillsammans, åh, kunde hon blott göra honom riktigt lycklig, så som han förtjenade att blifva det!

Tankarne blefvo allt allvarsfullare, men ändå så oändligt ljufva: — Hvilket ansvar, hvilka pligter! Äktenskapet var ju inte bara en

oafbruten solskensdröm heller! Men ack, när man är två, då går ju allt så lätt! Nu tyckte hon sig riktigt förstå Ibsens ord:

»Hur lätt det är för två att vinna,
När han är man och hon är helt en qvinna.»

De mörka ögonen stodo fulla af varma, lycksaliga tårar.

Under tiden satt han, som var föremål för alla dessa ömma tankar, vid skrifbordet, rökande en cigarr, och nedskref följande bref:

Förtjusande Ella!

Om du visste, hvad jag funnit på att döda tråkigheten med härute i detta oskuldens paradys! Ja, försök att gissa! Du vill inte. Säg så gerna, att du inte kan, och jag skall nu moment nedlägga min bikt för dina fötter.

»En bikt!» säger du onådigt, »jaså det är på det sättet man roar sig».

Lugna dig, tillbedda älskling, här är blott fråga om ett litet herdespel, hvori du innehaft hufvudrollen. Jag skämtar ej. Din person har företräds af en ung ingénue, som till figur och utseende, om jag undantar ögonen, så frappant liknar dig, som det är möjligt, att en dylik liten flicka kan likna en sådan praktqvinna.

Med sinnen och tankar berusade af dig skyndade jag genast till stormning och det stod ej synnerligen länge på, innan fästet var intaget.

Det var en ny, tjusande lek, som skänkt mig mycket nöje. Jag ber dig, bannas ej! Frestelsen var alltför stark och du må vara förvissad, att aldrig har *du* firat större triumf, än när jag egnat den här lilla token min hyllning. Har hon tagit leken på allvar, nåja, det kan ju ingen dödlig hjälpa. Måtte hon blott ej sörja sig till lung-sot, det vore sannerligen skada på denna ungdomsfriska varelse.

Om två dagar reser jag härifrån och ber dig möta mig i *, der vi båda äro okända och ingen kan spåra oss. Du får ej neka, Ellen min, ty huru pikant än drömmen varit, längtar jag dock efter en ännu skönare verklighet.

Tusen kyssar från

din »Romeo».

Han slängde pennan ifrån sig, slog till ett godt skratt och blåste bort litet cigarraska, som fallit på papperet.

Stephen.

Från Norra Amerika.

Några af de senaste nyheterna angående rörelsen för kvinnans rösträtt i de Förenta Staterna.

Frågan om kvinnans kommunala och politiska rösträtt står numera på dagordningen inom alla de länder, der arbetet för kvinnans frigörelse gjort några väsentligare framsteg. Merendels nedlägges dock hufvudbemödandet på att skaffa kvinnan rättighet att med sin röst deltaga i afgörandet af kommunens angelägenheter. Den kommunala rösträtten sättes således som det närmare, den politiska som det fjernare målet; så i Frankrike, så i Danmark.

I N. Amerika har visserligen agitationen för de båda slagen af valrätt bedrivits jemnsides, men man börjar dock äfven der mer och mer inse, att utsigten till vinnandet af politisk rösträtt för kvinnan torde vara ytterst ringa, innan de särskilda staterna först gifvit henne det förtroendet, att inom sina områden medgifva henne den, municipala (kommunala), och hon genom att väl begagna sig af detta mindre privilegium visat sig mogen för att erhålla det större.

Emedlertid hafva kvinnorna i N. Amerika, i detta land, hvilket ju anses som frihetslandet par préférence, ännu mången hård och bitter kamp att kämpa, innan de i afseende å valrätt nå upp till samma myndighetstillstånd, som det, hvilket den svenska kvinnan lagligen åtnjutit allt sedan den 21 Mars 1862, då Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående kommunal-styrelse på landet och i stad utkom.

Striden föres ock inom nästan alla af Unionens stater med en utomordentlig liflighet, ett outtröttligt nit samt en växande, om ock senfärdig framgång. Synnerligen liflig har agitationen varit i år, och intresset förnämligast samlat sig omkring utgången af omröstningarne i de lagstiftande församlingarne i staterna Newyork och Massachussetts samt nu aldra senast kring de, med anledning af Territoriet Washingtons upptagande till stat, i Förenta Staternas kongress i Unionens hufvudstad Washington förda debatterna, som mer och mer antogo karaktären af en strid för eller emot principen om kvinnans rösträtt.

Förhållandet är nemligen det, att, ehuru hittills ingen af Unionens stater medgifvit kvinnan rösträtt, hon icke desto mindre i tre af dess territorier, *Wyoming*, *Utah* och *Washington*, i sistnämnda territorium för 3 år sedan, erhållit fullständig likställighet med mannen i fråga om rösträttens utöfvande. Men då nu Washington-territoriet nått den folkmängdssiffra, som berättigade detsamma till att upptagas bland unionsstaterna, och saken företogs till behandling af kongressen, väckte en Mr Eustis från Louisiana ett s. k. amendment, eller ändringsförslag, till förslaget om territoriets upptagande bland staternas antal af innehåll, att endast territoriets *manliga elektor*

skulle få deltaga i statens organisation och rösta i dess angelägenheter. Men då detta ansågs vara ett ingrepp i den konstitutionella grundstats, som tillförsäkrar hvarje stat rätt till lokal självstyrelse, förkastades den 10:de April, efter en långvarig och ifrig debatt, Mr Eustis' amendment med 42 röster emot 26 — en indirekt seger för kvinnans rösträtt, som af alla dess vänner helsats med synnerlig glädje.

I nästan hvar och en af N. Amerikas förenta stater har flera eller färre år existerat minst en förening för kvinnans rösträtt. Hvarje sådan förening håller flitigt möten med föredrag eller diskussioner, insänder årligen till statens lagstiftande församling petitioner om beviljande af rösträtt åt kvinnan samt söker att i tidningarne eller genom särskildt utgifna broschyrer verka för sin sak. I några stater hafva dessa föreningar sina särskilda pressorgan. Ett af de förnämsta bland dessa är *Woman's journal* (en af Dagnys bytestidningar), som är språkrör för Föreningen för kvinnans rösträtt — »Woman's Suffrage Association» — i Massachusetts. Tidningen, som utkommer en gång i veckan, utgifves i Boston och redigeras på ett förtjenstfullt sätt af Miss *Lucy Stone*, Mr *H. B. Blackwell* och hans hustru Mrs *Alice Stone Blackwell*, hvilka tillika äro de ledande personligheterna i nämnda förenings styrelse. Man kan göra sig ett begrepp om den lifliga verksamhet dylika föreningar utöfva, då man hör, att nu nämnda förening år 1885 höll omkring 80 möten. Och dock är hon ej den enda föreningen af detta slag inom staten.

Utom dessa särskilda, inom sina respektive stater verksamma föreningar finnes en stor, hela unionen omfattande förening för kvinnans rösträtt, *the National Suffrage Association*, hvars ledare äro de högt ansedda damerna Mrs *Elisabeth Cady Stanton* och Miss *Susan B. Anthony*. Det viktigaste, denna förening, genom sitt outtröttliga arbete för sitt hufvudändamål, utträttat, är, att de Förenta staternas kongress år 1882 för denna frågas utredande tillsatt ett permanent utskott, som årligen underhandlar såväl med national-föreningen som med de från de särskilda staternas föreningar till den förras årsmöten sända delegerade, samt tager i öfvervägande det förslag till författningsrevision i syfte att förskaffa kvinnan rösträtt, som nationalföreningen med outtröttlig energi årligen inlemnar till kongressen.

Dock har Nationalföreningen ingalunda inskränkt sin verksamhet endast till arbetet för kvinnans valrätt, utan sökt höja kvinnans ställning på en mängd andra områden och här arbetat med en storartad framgång. Sålunda hafva de nordamerikanska kvinnorna till stor del denna förenings ifriga bemödanden och värderika initiativ att tacka för att en gift kvinna numera kan besitta egendom, vare sig denna är förvärfvad eller köpt i hennes eget namn, samt att hon kan genom testamenten disponera öfver densamma, att hon kan uppgöra kontrakter, inträda i kompaniskap, drifva en förrättning, samt använda sina sjelfförvärfvade penningar huru hon vill, — men då ock naturligtvis sjelf ansvara för sina skulder, — o. s. v. Då kvinnoaksrörelsen för omkring 45 år sedan började i N. Amerika, betraktades man och hustru — der såsom nästanöfverallt i den civiliserade verlden — inför lagen som en person, och denna person var *mannen*. Han kunde utan att bryta mot lagen

beröfva sin hustru ej blott andel i allt hvad hon egde, utan till och med bortskänka hvarje penny, hon sjelf medfört i boet. Allt hvad hon kunde förtjena eller ärfva blef hans; hon kunde ej mot mannens vilja använda det ringaste deraf att dermed mätta sina svältande barns hunger eller kalla en tråd af de kläder, hon bar på sin kropp, för sin egen. Mannen kunde fråntaga henne hennes barn, kläder och pengar och derefter underlåta att sörja vare sig för hennes eller barnens underhåll. Hon kunde ej inför rätta vittna emot sin man, kunde således ej mot honom anlita lagens hjälp; hon var helt enkelt rattslös, civilt död från den stund hon inträdde i äktenskap. Detta var i den s. k. »gamla goda tiden».

I Dagnys marsnummer omnämndes, sid. 82, att en motion om utsträckning af den kommunala rösträtten till qvinnor inlemnats till den lagstiftande församlingen i staten Newyork med då ännu okänd framgång. Vi kunna nu nämna, att ärendet företogs till behandling den 11 Mars d. å. inför fullsatta åhöraregallerier och i närvaro af en stor samling af statens högsta funktionärer. Motionen var nära att gå igenom, den föll på blott två röster. Som senatorernas antal var 128, fordrades 65 röster för att erhålla den lagstadgade absoluta majoriteten. Nu röstade 52 nej, men 63 ja. Vännerna af qvinnans rösträtt hysa derföre det gladaste hopp om fullständig framgång nästa år, och detta nederlag nämnes som den största seger denna fråga någonsin vunnit i staten Newyork.

I Massachussetts har frågan om qvinnans kommunala rösträtt för hvarje år gått stadigt, om ock långsamt framåt. I år föll den, den 14 April, med 132 nej mot 77 ja, det högsta röstetal för förslaget, som hittills kunnat uppnås. Och dock hade, för att understödja billen, från detta års början ej mindre än 121 petitioner, undertecknade af 10,511 personer, hvaraf 4,010 män och 6,501 qvinnor, inlemnats till den lagstiftande församlingen i nämnda stat.

I skolfrågor hafva qvinnorna rösträtt i 12 stater och 1 territorium. I Boston deltogo 2,000 qvinnor i de senaste skolrådsvalen och för närvarande innehafva 102 qvinnor förtroendet att vara medlemmar af skolrådet i Massachussetts.

M. H.

Bref till Dagny från Kristiania.

(Forts.)

Förr i världen var det studenterna, som spelade största rollen bland Kristianias ungdom. På senare tiden har det börjat blifva konstnärerna. Stortingets anslag till konstnärernas årliga höstutställning har åstadkommit, att många konstnärer slagit ned sina bopålar här hemma. De upplifvade Kristiania denna vinter, såväl som ett par vintrar förut, genom att hålla karneval, med derpå följande bal och barnkarneval i samma lokal. Men de sysselsätta sig äfven med allvarligare saker. Förra vintern dog en ung framstående landskaps-

målare Ulfsten, och efterlemnade en oförsörjd familj. Strax samlade och ordnade (och reparerade och fernissade, der så behöfdes) konstnärerna hans arbeten och skizzböcker och utställde dem tillika med hans porträtt till förmån för hans efterlemnade. Det var en vacker utställning, gripande genom sitt konstnärliga värde, genom intrycket af ett i sin fulla kraft afbrutet lif och genom den pietet och kärlek till den döde, som uttalade sig i hela den vackra anordningen. En af våra förnämste målare, Eilif Petersen, har byggt sig en vacker atelier, ett riktigt konstens tempel; — der har han nyligen utställt, till förmån för konstnärernas understödsfond (hvarmed det lär utträttas mycket godt), sitt arbete under vintern, en altartafla till Kristiansands domkyrka, som föreställer Kristus med lärjungarne i Emaus. På allmänheten gjorde Kristi gestalt mest intryck; man fann, att målaren hade fått fram det egendomligt gripande, nästan öfverjordiska hos den, som var uppstånden från de döda och strax åter skulle blifva osynlig; för konstförståndige hade den enkla, storslagna totalverkan af kompositionen mesta värdet. Detta är, såvidt man vet, den tredje altartafla Eilif Petersen målat; de tvänne första äro i Kristiania kyrkor, den ena, Kristus i krubban, anses af många för Petersens bästa arbete; visst är, att färgverkningen är utomordentligt slående. — Eilif Petersen är den ende af våra konstnärer, som inlåter sig på sådana »poetiska» ämnen. Werenskjöld, Krogh och Heyerdahl ha upprättat en målarskola här i vinter; med ett ord, konstnärerna börja att bli bofasta här hemma.

Det fins många, som klaga öfver, att ej äfven diktarne blifva det; man får ibland höra utbrott af otålighet öfver att Björnson och Lie äro i Paris, Ibsen i Rom eller Tyskland. Nu väntas Björnson hem på besök, hvilket motses med mycken spänning, mycket intresse och mycken glädje; om hans vänner och anhängare är det i alla fall icke för mycket sagdt, att de utgöra flertalet af nationen. Uppförandet af »et Nyt System» samlade i vintras vänner och ovänner, motståndare och anhängare i gemensam beundran och sympati och stadfäste känslan af hvad Björnson är för oss.

Ett kärkommet diktarbesök hade Kristiania i vintras i fru Edgren. Fru E. rivaliserar i den norska publikens ynnest med Kjelland, och läses samt värderas nästan lika mycket, som vore hon en af våra egna författare, hvilket man på åtskilliga sätt sökte bevisa henne.

I mitt sista bref skref jag om behandlingen af qvinnans rösträtt i Kvindesagsforeningen. Af lojalitet mot föreningen, för att icke på något sätt tränga sig på den, bildade anhängarne af qvinnans rösträtt en egen förening. Folkskolebestyrer og storthingsmand Viggo Ullman — hvars vältalighet och frisinhet äro högt värderade, höll der ett föredrag för qvinnans rösträtt, liksom han i Kvindesagsforeningen höll ett föredrag om »qvinnosaken och kristendomen», som hade lockat en talrik publik.

M. S.

Genmäle rörande qvinnans värnpligt inom sjukvården.

I aprilnumret af det Danska månadsbladet »Kvinden och Samfundet» förekommer en god uppsats rörande detta ämnes framställning i Tidskrift för Hemmet. Omedelbart derpå följer ett insändt genmäle.

Afsigten med genmälet förklaras vara att förhindra flera qvinnor att ansluta sig till den nämnda värnpligtsiden, detta på den grund, att den kräfver offer utan att gifva motsvarande lön. Qvinnornas förkärlek för detta slags pligter, deras böjelse för troheten i det lilla, för kärleksgerningen utan honorar väcker genmälares stora misshag. Om sjukvårderskan genom sin verksamhet kunde, likasom läkaren, tillvinna sig »en god gage», en ansedd ställning, ett hedrande ordens-tecken, à la bonheur! då vore genmälares gerna med om saken; sans celà, non!

Det lönar knappast mödan, att två personer med så diametralt olika tänkesätt som genmälares och undertecknad byta tankar. Jag inskränker mig därför till några få anmärkningar.

Till en början erinras hurusom genmälares tagit miste, då hon i förskräckelsen uppfattat den föreslagna värnpligten inom sjukvården såsom obligatorisk. Jag har tvärtom betonat, att élitékåren af aktiva värnpligtiga skulle uttagas af dertill *frivilligt* anmälda, hvaremot de öfriga, d. ä. de passiva, skulle förpligtas endast till en värnskatt för en gång.

För öfrigt vill jag lugna anmälares med den öppna förklaringen, att jag alldeles icke anser fattigdomen och den låga samhällsställningen som något kompetenstecken för sjukvårderskan. Tvärtom har jag tänkt mig, att hos oss, likasom i England, Tyskland, Frankrike och Nord-Amerika, rätt mången välbergad qvinna med bildning och anseende skall egna sig åt det människovänliga värfvet, *så snart förhållandena vid våra sjukhus göra det möjligt*. Jag hyser dessutom det fasta hoppet, att sjukvårderskans likasom andra qvinnors arbete skall, i mon som dess värde erkännes, också tillerkännas en ersättning, motsvarande förstudiernas omfång och ansvarets storlek. Kärleken och troheten — derom äro vi väl dock öfverens — *kunna* icke betalas.

Hvad nu sjukvårderskans underordnade ställning beträffar, så månne ej en Florence Nightingale, en Mutter Simon och alla deras många medsystrar i olika länder åtnjuta ett anseende jemförligt med hvilken läkares som helst? Ja, en och annan torde till och med hafva att uppvisa formliga ordenstecken, en utmärkelse, hvilken dock, enligt min enfaldiga uppfattning, vi qvinnor helst borde undanbedja oss.

Ville nu verkligen genmälares, om hon det förmådde, på allvar förhindra sina medsystrar att »begeistre sig» för den idé, åt hvilken dessa ädla, öfver hela verlden uppburna qvinnor egnat sig?

Jag kan icke tro det, helst som Danmarks qvinnor redan gifvit oss ett så godt föredöme på detta arbetsfält, likasom dess läkarekår förstått att der bereda väg också för bildade qvinnor. Men skola dessa krafter vara tillräckliga, när fienden står för dörren? Och hafva de danska qvinnorna redan i vidare kretsar — utan maningen af en värnpligt sådan som den föreslagna — tillegnat sig den insigt och erfarenhet i sjukas vård, som blotta hvardagslifvet i fredstid kräfver?

Ett svar på dessa frågor skulle vara af intresse för ämnets utredning, och vore man Red:n af *Kvinden og Samfundet* tacksam, om hon ville framkalla ett sådant.

Esselde.

Praktisk välgörenhet.

III.

Hvad unga flickor kunna göra.

En ung flicka klagade öfver att hon ej kunde vara af någon nytta för de fattiga, derföre att hon ej hade några penningar. En menniskoälskande dam, som hörde detta, sade: »Ni läser högt väl; hvarföre läser Ni ej högt för de fattiga eller sjuka, som Ni känner till?»

»Åh, de fattiga ha ingen lust att höra läsas!»

»Försök, får Ni se!» var svaret. »Jag kommer ihåg åtskilliga familjer, som skulle vara förtjusta att få höra någon läsa högt för sig, under det att de hålla på med sin stoppning eller lappning. Det fins också mödrar, som skulle vara mycket tacksamma, om de hade någon, som ville taga sig an deras lindebarn, då de äro strängt upptagna med sitt arbete. I sanning, det finnes många sätt att hjälpa de fattiga, om man också inga pengar har.»

Den unga flickan, full af tjenstenit, begaf sig straxt utaf till en fattig qvinna, som hade ett spädt barn. Då hon kom tillbaka efter två timmar, var hon strålande, och sade åt sin vän, som hade ingifvit henne tanken att på sådant sätt göra sig nyttig, att hon var mycket tacksam för hennes goda råd.

»O», sade hon, »Ni skulle bara hört den trötta röst, hvarmed qvinnan bad mig stiga in! Då jag kom in, skrek lillen så, att ens hjerta kunde brista; de andra två barnen, som också voro mycket små, gnalde och kinkade äfven; den stackars modern höll på att tvätta, och allt såg alldeles tröstlöst ut. Jag sade: Fru B., jag har kommit för att hjälpa er med lillen». Den stackars qvinnan sade: »Hvad i all världen tänker Fröken, att hon kan taga sig till med honom; för han är så orolig, att man inte vet sig någon råd med

honom.» Jag tog af mig hatt och kapp, satte på mig mitt stora förkläde och tog upp pysen ur vaggan. Och sedan jag klappat honom på ryggen och vyssjat honom en stund, blef han lugn och somnade. Sedan lekte jag med de andra barnen och de voro så snälla de kunde vara. När Fru B. slutat sitt arbete, och jag tog farväl, sade hon: »Gud välsigne er, Fröken, det här var en riktigt god hjälp». Jag kände mig då riktigt lycklig och tänker göra flera sådana försök, fast jag ej har några penningar att gifva bort.»

W. J.

Från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Å **Fredrika-Bremer-förbundets Byrå** finnas samlade och för allmänheten tillgängliga skrifter, författningar, skolprogram m. m. till ledning för tjänst- och kunskapssökande kvinnor.

Der lemnas upplysningar angående villkoren för afläggande af **tandläkare- och fältskärsexamen**, för inträde vid

**Högre Lärarinne-Seminarium,
Gymnastiska-Central-Institutet,
Musik-Konservatoriet,
Akademien för De Fria Konsterna,
Telegrafverket,
Postverket,
Jernvägens Kontrollbyrå,
Hemmet för Sjuksköterskor m. fl.**

Förfrågningar mottagas och upplysningar anskaffas äfven angående öfriga för kvinnor tillgängliga arbetsområden.

Alla upplysningar, hvilka kunna lemnas direkte å byrån, utan kostnad för densamma, erhållas afgiftsfritt.

Armod och nöd och inre och yttre oro och ett hårdt land och en ringa folk-
mängd: allt detta betyder väl mycket i maktens och olyckans vågskål, men ej
allt och stundom litet. *Allt ega någonting som man älskar högre än lifvet, att
veta någonting, som man fruktar högre än döden, betyder mer;* och ett folk
med ett sådant sinnelag är färdigt för stora saker.

E. G. Geijer.

Jag är viss på, att det icke finnes något fruktlöst lidande, och att intet dygdigt
bemödande är förgäfvets.

Fredrika Bremer.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

Fredrika-Bremer-Förbundet höll sitt årsmöte Torsdagen den 27 maj, kl. 7 e. m., i Läkaresällskapets lokal, N:o 19 Jakobs-gatan.

Ordföranden i Förbundets styrelse, *Riksantikvarien Hildebrand*, öppnade mötet med en redogörelse för Förbundets uppkomst och verksamhet från dess stiftelse den 22 november 1884 intill slutet af år 1885. (Se Dagnys marsnummer).

Derefter begärde *D:r Carl Nyström* ordet för att fästa de närvarandes uppmärksamhet å den verkliga förmån, som inneligger i Förbundets erbjudande att meddela råd i ekonomiskt, juridiskt och hygieniskt afseende. Denna del af Förbundets verksamhet hade nemligen ej tagits i anspråk i den utsträckning, som varit önskligt och med allmänhetens fördel öfverensstämmande. Det händer dock ofta, att ensamma fruntimmer, serdeles om de bo på landet, äro i behof af dylika råd. De skola t. ex. öfvertaga ett förmynderskap eller deltaga i utredningen af ett sterbhus, eller de hotas med rättsanspråk af sina grannar; men de ha ej någon i sin omedelbara närhet, till hvars kunskap i ämnet eller till hvars goda vilja de kunna ha fullt förtroende. Det vore då en stor fördel att kunna få vända sig till Förbundet med förfrågningar. Eller det händer en nyss myndig vorden kvinna, att hon ej vet, huru hon skall göra för att få sina penningar rätt förmånligt placerade; hon kunde behöfva få utredt hvad vissa lagtermer, såsom gravationsbevis etc. betyda. Vid allt dylikt erbjuder Förbundet en kraftig hjälpande hand genom af det samma vidtalade auktoriteter af första klass. Man behöfver ej då vara orolig för att rådet ej blir godt, något som ofta är fallet, då man nödgas besvära slägt och vänner med frågor om hvad de ofta antingen sakna nödig insigt i eller tid och lust att fullkomligt sätta sig in uti. Följden blir också ej sällan ett råd af mer än tvifvelaktig godhet. I stället för att utsätta sig för dylika vanskligheter, behöfver man blott påkosta ett bref eller brefkort till Förbundsbyrå för att få veta, hvart man skall vända sig.

Att ett dylikt råd ej kan meddelas alldeles kostnadsfritt, är klart, då de personers tid, som skola meddela rådet, är af stort värde. Frågan är då: Hvad kostar det? Svar: En mindre registreringsafgift och ett moderat arvode. Men, invänder man, då man i alla fall skall betala, hvari ligger vinsten? Jo i dessa två punkter: 1) är den rätte mannen redan funnen, så att man ej behöfver mödosamt söka honom; 2) blir arvodet vida billigare. Tal. ville derföre lägga de närvarande på sinnet, att Förbundet härvidlag erbjuder en verklig förmån.

I afseende å de hygieniska råden nämnde talaren, att man hade en sådan auktoritet att rådfråga som t. ex. D:r Curt Wallis. Huru ofta kunde man ej behöfva ett hygieniskt råd. Man kunde ju t. ex. vid byggandet af ett hus vilja veta, huru man skall ställa till med dränerings- och afloppsförhållandena. Man kunde vilja få reda på hvar i byggnaden barnkammaren ur sanitär synpunkt helst borde placeras. En mor kunde vilja veta, om hon skall tillåta sina barn leka bland vissna löf, med mera dylikt, som rör den allmänna hygienien eller dietetiken. Hvilken förmån är det ej, att man genom byråns bemedling kan få alla dylika underrättelser.

Rektor G. Sjöberg höll derpå ett föredrag rörande *yrkes- och studiestipendier för kvinnor*. Det vore ytterst viktigt, att denna del af Förbundets program förverkligades. Hvar och en, som sysselsatt sig med undervisning i qvinliga läroverk, vet, huru ofta det händer, att begåfvade unga kvinnor, af brist på medel, måste inskränka eller afbryta sina studier. Huru mycket göres ej för ynglingen i detta afseende, under det att man knappt gör något för kvinnan. Blott få fonder funnos, afsedda att underlätta den unga kvinnans studier. Utom en och annan mindre stipendiefond vid några få flickskolor, funnos endast Fröknarna Hiertas båda fonder, Lotten von Kramers stipendiifond, Seminariielevernas sjelfhjelpsfond samt Fröken Regina Pallins minnesfond, denna senare bildad genom insamling af afgangna seminariielever. Deremot hade t. ex. under år 1885 till stipendiifonder för gossar donerats ej mindre än 43,000 kr. År 1883 utdelades 107,000 kr. i stipendier och premier åt studerande ynglingar. Att så litet blifvit gjordt och göres för främjandet af den unga kvinnans utbildning, berodde väl till stor del derpå, att den allmänna uppmärksamheten icke blifvit rigtad åt detta håll. Förmögna kvinnor testamentera ofta penningar till främjandet af studier, men sällan åt sitt eget kön. Det är af vigt, att allmänheten göres uppmärksam på detta nya rika fält för välgörenhet.

Bästa sättet att väcka uppmärksamhet på denna sak vore, om Fredrika-Bremer-Förbundet toge initiativet till bildande af stipendiefonder för unga kvinnor. — Tal. uppläste derpå ur Öfverståthållare-embetets femårsberättelse namnen på flera fromma stiftelser och fonder, hvilkas medel möjligen till någon del kunde få användas till qvinliga stipendier, samt hemstälde, om det ej vore lämpligt, att F. B. F. hos dessa stiftelsers styrelser gjorde förfrågan härom. Man borde dervid framhålla, hurusom det ju vore lika viktigt att gifva de unga en sådan uppfostran, att de i framtiden kunde hjälpa sig sjelfva, som att lemna understöd åt gamla och orkeslösa personer.

Derpå redogjorde talaren för den vackra framgång, som Esseldes idé, om bildandet af fonder för studie- och yrkesstipendier genom sällskapet Konkordias verksamhet, haft i vårt grannland Finland. Idéen hade der upptagits med ett sådant intresse, att der bildats icke blott en allmän fond för hela landet, utan äfven fonder på särskilda orter, t. ex. i Björneborg och Wasa, afsedda att understödja ortens studerande flickor.

Om nu Fredrika-Bremer-Förbundet låte utgå ett upprop öfver hela landet till insamling af medel för bildandet af yrkes- och studie-stipendier för qvinnor, så skulle derigenom vinnas, icke blott att en allmän fond upprättades för detta ändamål, utan äfven att intresset skulle väckas på många särskilda orter att i samma syfte söka se till godo den egna ortens behof. Hufvudsaken vore, som redan nämnts, att uppmärksamheten kraftigt fästes på nödvändigheten, att något göres för att stödja och hjälpa den framåtsträfvande unga kvinnan.

D:r Nyström instämde med den föregående talaren och påpekade huru Förbundet nu genast kunde upprätta en fullständig lista eller tabell, hvarå funnos upptagna namnen å alla de kassor, donationer eller fonder, som antingen voro instiftade endast till förmån för qvinnor, eller stodo öppna för båda könen, eller ock sådana, på hvilka i anseende till vilkorens obestämdhet äfven flickor kunna göra anspråk. Dessa på ett ställe förenade uppgifter borde sedan spridas genom Fredrika-Bremer-Förbundets försorg samt förvaras å byrån, der man kunde få upplysning om hvart man hade att vända sig. Att sålunda få det, som i denna väg redan finnes, bekant och tillgängligt hindrade ju ej att ingå i de föreslagna nya anordningarne för bildande af stipendiefonder.

Härefter höll *Doktor Ellen Fries* ett föredrag angående *hemstudier* eller som man äfven kunde säga *undervisning genom korrespondens*, hvilket föredrag framdeles kommer att i sin helhet delgifvas Dagnys läsare.

Slutligen hade *D:r Nyström* ett kortare anförande rörande *Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasse*. Det vore förvånande, om bildade qvinnor ej skulle ha en blick för nödvändigheten af att bilda dylika kassor, då arbetare från alla håll ingå i sådana. Ja, det hade vid en med anledning af från England gjorda förfrågningar anställd undersökning visat sig, att dessa på kooperativ bas stående kassor för sjelfunderstöd hos oss representerade ett kapital af ej mindre än 4 millioner kronor. Tal. uppmanade därför till anteckning såsom delegerare i Förbundets sjukkasse, erinrande om att, enligt stadgarne, minst 150 personer, måste vara inskrifna, innan föreningen kunde börja sin verksamhet.

Då ingen af de närvarande hade något vidare att anföra, upplöstes mötet.

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Sverige. *Qvinliga studenter.* Vid *Wallinska skolan* anställdes mogenhetsexamen den 19 Maj, hvarvid samtliga de amälda eleverna godkändes, nemligen på *latinlinien*: Fröknarne Anna Dahlström, Emma Hemberg, Ida Johansson, Marie Louise Löwenadler, Anna Paues, Ingrid Samzelius, Signe Söderström och Mathilda Åkerblom samt privatisterna Agnes Henkel och Tekla Åberg, äfvensom på *reallinien*: Fröknarne Julia Hodell och Elisabeth Schuldheis. Af dessa erhöill 1 mogenhetsbetyget berömlig, 7 med beröm godkänd och 4 godkänd.

Vid *Lyceum för flickor* aflades samma dag mogenhetsexamen af Fröken Alma Björklund på *latinlinien*, och erhöill hon hufvudbetyget med beröm godkänd. —

Vid *högre allmänna läroverket i Lund* aflades nämnda examen den 28 Maj af Hanna Christer-Nilsson och Thora Granström å den *klassiska* samt Emma Larsson och Anna Sandberg å den *real* linien. Den sist-nämnda fick hufvudbetyget godkänd, de tre öfriga med beröm godkänd.

Föreläsningstinstitutet för kvinnor har avslutat sin verksamhet för denna termin, hvarunder det varit besökt af 294 elever. Höstterminen börjar i Oktober.

Första allmänna barnmorskemötet i Stockholm kommer att hållas samtidigt med landbruksmötet den 12, 13 och 14 juli. Möteslokalen blifver Katarina Högbergsgata n:o 17. Inga Herrar ha tillträde till mötet, men deremot komma några för kvinnosaken intresserade Damer att inbjudas. Deltagare i mötet få biljettpriiset för tur- och retur nedsatta till hälften. Biljetterna gälla för 10 dagar.

Drägtreformföreningen uppmanar för saken intresserade personer att före den 15:de nästk. September till dess styrelse, hvars adress är Svenska konstutställningens lokal, Kungsträdgårdsgatan 2 a, insända skizzer till en vinterdrägt för kvinnor, som på en gång skall vara sund, beqväm och vacker. Den af styrelsen godkända skizzen inlöses.

Qvinliga stenografer. Ett nytt verksamhetsfält för kvinnor erbjuder stenografien. Fröknarne *Alma Vedin* och *Ellen Sundberg* äro, så vidt vi veta, de första svenskor, som i någon vidsträcktare mån åtagit sig mera offentligt arbete på detta område. De ha nemligen under vintern och våren refererat bland annat Helsovårdsföreningens förhandlingar, diskussioner inom Läkareföreningen m. m. samt utfört sitt arbete väl och billigt.

Qvinlig studentmössa af ganska smakfull modell, något midt emellan vanlig studentmössa och baret, har varit utställd i hrr Nordin & Josephsons bokhandel. Den är utgången från en mode-atelier i Upsala.

Föreningen för gift kvinnas eganderätt firade under Major R. v. Kocks ordförandeskap å arbetareföreningens lokal Måndagen den 31

Maj sitt årsmöte. Först anställdes val af styrelseledamöter, i de afgåendes ställe, hvarvid hrr S. A. Hedin, frih. B. O. Stackelberg samt Fru E. Lind af Hageby återvaldes samt Fröken Cederschiöld och Prof. Curt Wallis nyvaldes. Till styrelsesuppleant i stället för Fröken E. Key, som anhållit ej blifva återvald, utsågs Fru S. Elworth. Sedan årsberättelsen uppläst, vidtog diskussionen om den *gifta kvinnans ställning i vårt land*. Den inleddes af Major v. Kock med en historisk öfversigt öfver kvinnans sociala och rättsliga ställning i Sverige från äldsta tider tills nu. Tal. omnämde derefter, att tre hufvudriktningar gjort sig gällande bland de olika försöken att ordna egendomsförhållandet mellan makar, neml. 1:0) upprättandet af äktenskapsförord (s. k. paktum); 2:0) fullständig egendomsskilnad; 3:0) boets delning med hvardera makans fria dispositionsrätt öfver sin del. De flesta talare, som yttrade sig, voro för den andra utvägen eller den princip, som ligger till grund för den nu gällande lagstiftningen på detta område i England, den nemligen, att *äktenskapet ej orsakar någon ändring i egendomsrätten*.

Det tredje allmänna flickskolemötet öppnades onsdagen den 9 Juni i Vetenskaps-akademiens hörsal under riksantikvariens Hildebrands ordförandeskap och fortgick under lifligt deltagande af ett till omkring 500 personer uppgående antal medlemmar i tre dagar, onsdagen, torsdagen och fredagen. Förmiddagarna, kl. 9—12, upptogs af diskussioner öfver *de allmänna frågorna*, till antalet 9, eftermiddagarna, kl. 2—4, af öfverläggningar angående de 18 speciella, undervisningens olika områden berörande frågor, för hvars allsidigare dryftande mötet fördelat sig på olika sektioner. Torsdagen hölls för mötets deltagare gemensam middag å hôtel Fenix och fredagseftermiddagen en gemensam utfärd till Ulriksdal, hvori något öfver hälften af mötets medlemmar deltog. På lördagen höllo skolföreståndare och föreståndarinnor en särskild sammankomst sig emellan. Då utrymmet hindrar oss att redogöra för de mycket lärerika och intresseväckande öfverläggningarna vid detta möte, hänvisa vi angående dem till de allmänna tidningarna och den framdeles utkommande tryckta redogörelsen för mötet.

Göteborgs kvinnoförening. Vid sammankomsten den 13 Maj företogs omval af styrelse och revisorer. I styrelsen invaldes Fru Maria Almqvist, Fröknarne Matilda Hedlund, Anna Larsson, Josephine Schütz, Louise Sifersparre och Alma Åkermark samt till revisorer Fröknarne Eva Rodhe och Ellida Andersson.

Skollofskolonier. Göteborgs kvinnoförening har gjort ansökan hos Stadsfullmäktige om 2,000 kr. af stadens bränvinsmedel till skollofskolonier och har fått denna sin ansökan bifallen.

Norge. Reformer i kvinnodrägten. Till diskussion om denna fråga sammanträdde den norska kvinnoföreningens medlemmar m. fl. damer den 18 Maj i Kristiania. Öfverläggningarna inleddes med föredrag af Fröken M. Weyland om kvinnodrägtens historia. Mötet ansåg, att man borde verka för delvisa förbättringar i kvinnodrägten, företrädesvis snörlifvets afskaffande, då en genomgripande reform, ehuru önskvärd, knappast torde kunna i den närmaste framtiden

genomföras. En praktisk turistdrägt vore hvad man först af allt borde försöka att åstadkomma, då den nuvarande dräkten synnerligen är till besvär vid resor.

Professor L. Dietrichson i Kristiania har derstädes hållit en serie mycket besökta föredrag angående »moder och reformdrägt».

Samundervisningsfrågan förevar i stortinget den 10—11 Maj och med god framgång. Med 89 röster mot 18 bifölls regeringens förslag att kyrkodepartementet skulle bemyndigas bestrida kostnaderna för anordnande af gemensam undervisning för gossar och flickor vid Lillehammers, Moldes och Kongsbergs skolor, under vilkor att kommunerna förklarade sig villiga bekosta behöfliga förändringar i skollokaler och tillökning i inventarier.

Läseföreningen för kvinnor hade sin årssammankomst den 27 Mars. Årsberättelsen visar att vid 1885 års slut medlemsantalet var 251 eller ungefär samma siffra, som flera föregående år, samt att föreningen numera kan »hjelpa sig sjelf.» I läseföreningen finnas 43 in- och utländska tidningar och tidskrifter, men deraf blott 2 svenska.

Finland. *Den nya aflöningsstaten för fruntimmersskolorna* har blifvit så uppgjord, att den qvinliga lärarepersonalen för samma arbete som den manliga får vida mindre lön. Så får en manlig kollega 2,400 à 3,000 mark årligen, en qvinlig endast 1,800 mark; den förres pension är 3,500, den senares 2,600 o. s. v. »Det är sålunda en anseelig plikt staten lägger på de qvinliga kollegerna vid fruntimmersskolorna, till straff för att de äro — *kvinnor*».

Kvinnor i statens tjenst. Enligt årets statskalender hafva 275 kvinnor offentlig anställning i Finland, deraf 117 lärare vid skolor (ej folkskolor), 75 postkontorsförestånderskor, 43 vid telegrafan, 11 bokhållare vid jernvägen, 2 kanslisters vid d:o, 2 aktuarier vid rådsturätt, 2 kammarskrifvare vid postkontoret, 2 postförvaltare, 2 stads-kassörer, 2 mejeriförestånderskor vid landtbruksskolor, 2 lärare vid fängelse, 1 läkare, 1 kanslist vid rådsturätt, 1 translator vid d:o, 1 kronokassör, 1 kopist vid postverket, 1 t. f. kammarskrifvare vid fångvårdsstyrelsen, 1 arbetsföreståndare vid fängelse och 1 kanslist i Finlands bank o. s. v.

Beriktigande. I April-häftet af Dagny förekommer en notis om att »Finsk Qvinnoförening» börjat utgifva tidskriften »Framtid.» Rätta förhållandet är dock att tidskriften utgifves af bokhandlanden G. W. Edlund utan namngifven redaktion eller redaktör. Finsk qvinnoförening har således ingen del i eller förtjenst af ofvanberörda tidskrifts utgifvande, skrifer till oss nämnda förenings ordförande.

Qvinlig lektor. Till lektor i historia och de båda inhemska språken vid Ekenäs seminarium har Filosofie Magistern, fröken *Emma Åström* blifvit utnämnd.

Finsk qvinnoförenings årsmöte. Enligt löfte i Dagnys Mars-nummer meddela vi här några utdrag ur den vid nämnda möte upplästa årsberättelsen. Intresset för qvinnosaken och tillmötesgåendet mot föreningen hafva varit i ständigt stigande och sakens berättigande synes

numera vara tämligen erkänd. Medlemmarnes antal har under året varit 52, inkomsterna ha uppgått till 1,519 mk. 47 p. samt utgifterna till 802 mk. Till föreningens funktionärer återvaldes: till ordförande Fru *E. Löfgren*, till v. ordf. Fru *H. Heikel*, sekreterare Fröken *A. Hjelt*, ekonom Fru *A. Aspelin*. Till revisorer utsågos: Fruarne *J. Blomstedt* och *S. Kein*. Till styrelse för arbetsbyrån valdes: Fruarne *O. Aspelin*, *J. Lang*, *N. Laethén*, *E. Sjöström* och Fröken *A. Hjelt*.

Finsk kvinnoförening har under det förflutna året försökt gifva sin verksamhet en allt mera praktisk riktning. Ett af föreningens önskningsmål har realiserats i och med tillsättandet af en *fattigsakförare* för Helsingfors kommun. En *arbets- och platsförmedlingsbyrå för qvinliga arbetssökande* öppnades den 1 Oktober 1885 och har verkat på ett tillfredsställande sätt. Arbetsvärdet för de fyra första månaderna uppgick till ungefär 5,000 mk. *Aftonsamkväm till förmån för arbetsbyrån* hafva anställts och varit talrikt besökta. En *läseförening* har bildats för Qv. F:s medlemmar. Föreningen har äfven utsändt tryckta *valanvisningar till stadens röstberättigade medlemmar* med uppmaning att delta i stadsfullmäktigevalet, med den påföljd, att i detsamma deltago 87 qvinliga röstande med 752 röster.

Bland i föreningen behandlade diskussionsämnen må nämnas *frågan om folkskolelärarinnors och lärares löner*, hvarvid påyrkades samma lön för samma *arbete* utan afseende å kön. Vidare hafva landtdagspetitionerna ang. *gift qvinnas eganderätt* diskuterats och föreningen uttalat sitt närmaste anslutande till hr R. Elfving's motion.

Danmark. *Dansk Kvindesamfund's årsmöte* hölls den 14 Maj på Borchs Kollegium. (Mera härom i nästa nummer af Dagny.)

England. *Qvinnans rösträtt.* Petitioner för att understödja billen om qvinnans politiska rösträtt inlemnans fortfarande i stor mängd till parlamentet. Från den 22 Januari till den 14:de Maj detta år hafva 417 petitionerer med inalles 15,473 underskrifter inlemnats till Underhuset, och ej så få till Öfverhuset, deribland äfven genom Markisen af Salisbury, som frambar en petition från den konservativa klubben i Ardwick till förmån för valrättens utsträckning äfven till qvinnan. Sjelfva billen har ej kommit längre än till den förut omtalade andra läsningen och har föga utsigt att komma vidare, innan den irländska homerule frågan, som nu upptager allas tankar och sinnen, nått sin lösning.

Qvinnor af arbetsklassen. Enligt de senaste officiella statistiska uppgifterna finnas i England och Wales ej mindre är 7,706,545 qvinnor, som försörja sig med sina händer's arbete.

Qvinliga medlemmar af Fattigvårdsstyrelsen. De senaste valen af ledamöter af fattigvårdsnämnderna i England afgåfvo ett nytt bevis på huru stort värde man sätter på qvinnans närvaro i dylika styrelser. I Bristol återvaldes de 4 förut varande qvinliga medlemmarne för femte gången, några med det högsta afgifna röstetalet, i London återvaldes eller nyvaldes 13, i hela England 38 och i Skottland 9 damer till denna magtpåliggande befattning. Mairén i Bedford yttrade i ett bref till Fattigvårdsstyrelsens Ordförande med

afseende å kvinnors lämplighet till att deltaga i Fattigvårdsnämnden. »Jag tror, att i somliga föreningar ett mindre antal af nämndens ledamöter tillhöra det andra könet, och att nämnden, der så är, finner det mycket förmånligt att hafva några lämpliga och pålitliga damer, som kunna åtaga sig arbetshemmens qvinliga innevånare samt att det visar sig vara förmånligt och angenämt för föreståndarinnan att känna sig understödd af två eller tre kvinnor med officiellt bemyndigande. Man säger mig att fördelarne deraf äro ovedersägliga och icke kunna uppskattas för högt.»

Dräktreformsträfvanden. Den 25 sisl. Mars hölls i Westminster Town Hall i London möte för införandet af »Rational Dress» (förnuftig beklädnad) under lady Habertons ordförandeskap. Många af de verksamaste deltagarinnorna i arbetet för kvinnornas politiska och sociala framåtskridande voro närvarande som medlemmar af »the Rational Dress Society.» En medlem höll en föreläsning öfver de allmänna principerna för en förnuftig beklädnad utan att ingå i några detaljer. Hon framhöll att kvinnorna framför allt böra kläda sig i öfverensstämmelse med helsans lagar och att de böra afskaka mode-tyranniets ok samt endast bära sådana kläder, som voro så bekväma, att de tillåta dem att fritt röra sig. Under den följande diskussionen förordades främst s. k. »*divided skirts*» (delade kjortlar), ett slags mycket vida benkläder, nedtill garnerade så, att de hade utseende af kjortlar. Öfver dessa bäres en tunique. Vidare framhölls, att drägten, för att undvika de skadliga linningarne, borde gå i ett, från halsen ned till fötterna, samt vara af ylle. — De flesta af damerna på talar-estraden buro rationella dräkter, som hvad smakfullhet och skönhet angick tillfredstälde äfven långt gående anspråk.

Fosterländskt. Gullvifveligans damer hafva öfverenskommit att till sina kläder endast begagna inom landet väfda tyger.

Frankrike. *Qvinliga skeppskaptener.* Så otroligt det än låter, börja kvinnor likväl nu och då att söka anställningar som befälhafvare å fartyg. De första kaptenskorna uppträdde i Norra Amerika, der Mary Miller från New-Orleans erhöll sitt diplom 1884. Nu skall, enligt parisertidningen Figaro, en ung parisiska, tillhörande stadens bästa société, snart bege sig till England för att taga kaptensexamen, enär denna värdighet ej i Frankrike förlänas åt kvinnor. Hon lär vara den tredje fransyskan, som egnat sig åt detta yrke.

Reformdräktsförening. I Paris har bildats ett s. k. »anglo-galliskt förbund för införande af en rationell drägt,» som, ehuru föga öfver en månad gammalt, redan räknar sina medlemmar i hundradetal. Förbundet har tagit till sitt ögonmärke att underkasta damtoaletten en skoningslös kritik ända ifrån skodonen till hufvudbonaden för att sedermera vinna sitt hufvudsyfte: antagandet af en qvinnodrägt på en gång lämplig för arbete och bekväm samt för helsan gagnelig. I första hand gälde det att vända sig emot de höga spetsiga klackarne, snörlifvet (eller rättare snörandet), löshåret och de tunga hattarne. Ordförarinnan sade i ett nyligen hållet föredrag bland annat: »Om man skulle taga mått till ett snörlif åt den mediceiska

Venus, skulle detta visa 85 centimeter omkring lifvet, under det att våra modedamer åtnöja sig med 55 eller högst 60.»

Österrike. *Också ett sätt.* Typografiska föreningen i en österrikisk stad försattes för några år sedan i stor oro genom att 30 qvinliga boktryckare i henne sökte inträde. Man måste vidtaga utomordentliga mått och steg för att aflägsna dessa farliga konkurrenter och efter mycket rådslående beslöts, att den enda radikalkuren vore att gifta sig med inkrätkerskorna. Innan tre år förlutit var beslutet fullständigt utfördt och männen ånyo »herrar på tappan».

N. Amerika. *Massachusetts.* I *Massachusetts* hafva qvinnorna sedan år 1874 varit valbara till medlemmar i skolrådet och 102 qvinnor taga f. n. plats deri. Valrätt till skolrådet hafva de endast haft sedan år 1879. Statens Guvernör har insatt qvinnor i styrelserna för uppfostringsväsendet och fångvården, i sundhetsnämnder, styrelsen för dårhus och offentliga välgörenhetsinrättningar. I ett af statens fängelser för qvinliga fångar utgöres så väl direktion som betjening uteslutande af qvinnor. År 1880 var antalet af qvinnor inom staten 924,645, hvilket öfversteg männens antal med 66,205.

174,183 qvinnor försörja sig sjelfva i 300 olika slag af lönade befattningar, deraf 12 som prester, 20 som missionärer, 186 som läkare, 42 som författare och föreläsare, 127 som bibliotekarier, 37 som journalister och 268 som konstnärer. För 45 år sedan stodo endast 7 lefnadskall öppna för qvinnan.

Qvinnor skolinspektörer. I Kansas är hvar sjunde skolinspektör en qvinna och i Wisconsin innehafva 8 qvinnor nämnda befattning.

New York. De qvinliga arbetarne i denna stad erhålla för samma arbete blott hälften af den lön, som deras manliga kamrater, men göra likväl större årliga besparingar än dessa.

Många unga flickor i New York hafva börjat att lära sig fäkta för att utveckla och stärka sin helsa.

Qvinna smed. En ung flicka i New York är en skicklig och framgångsrik lässmed. Hon brukade hjälpa sin fader i hans verkstad och beslöt slutligen att öppna en egen affär. Hennes kunder äro nöjda och hon förtjenar bra.

New York. Qvinliga advokater. Miss Kate Stoneman, en syster till General Stoneman, hade aflagt sin juridiska examen, men blef af öfverdomstolen i staten New York nekad tillåtelse att föra andras talan inför rätta, enär ordet »manlig» användes i lagen i fråga om advokater. Men ordföranden tillade, att som allmänna meningen blifvit förändrad till förmån för qvinnors utöfvande af juridisk praktik, torde äfven dithörande lagrum kunna blifva ändrade af lagstiftande församlingen. Denna ändring vidtogs också ofördröjligen, så att Guvernören i staten New York den 19:de Maj undertecknade en förordning, som tillåter qvinnor att praktisera som jurister inom

statens område. — Det anses att f. n. 50 qvinliga jurister utöfva sitt yrke inom 12 af Unionens stater.

I *Philadelphia* har den 11 Maj en Miss C. B. Kilgore efter många svårigheter tillkämpat sig tillstånd att praktisera som advokat vid dervarande Öfverrätt. Hon är den enda qvinna i Pensylvanien, som fått ett sådant tillstånd.

Korrespondens-afdelning.

Till Dagny.

Vädjande till rättigheten af det fria tankeutbyte Dagny erbjuder sina läsarinor, bedja vi att få framställa några frågor i anledning af skizzen Skollif I.

1) *Är det rätt*, att i de mörkaste färger framställa skollifvet, det arbetsfält, hvilket erbjuder qvinnan en så löftesrik framtid? Ty äfven de segaste motståndare till qvinnans likställighet med mannen måste ju erkänna den dugande kraften hos qvinnan på detta område och der unna henne en, sig allt mer vidgande, verkningskrets.

2) *Är det sant*, att unga, intelligenta qvinnor, hvilka under vistelsen vid seminarium äro intresserade af själffulla samtal och roade af ett friskt kamratlif, vid utträdet derifrån äro så utblottade på intressen, att, då de åter träffa samman med gamla kamrater, de, efter att hafva upplifvat minnet af några skolhistorier, ej hafva någonting mera att säga hvarandra, utan försjunka i sorgens undran, om de själfva och deras vänninor ännu möjligen kunna hoppas att blifva gifta?

3) Väl erkänna vi villigt, att lärarinnekallet har sina skuggsidor; att arbetet stundom förefaller hopplöst och fåfångt; att det är både psykiskt och fysiskt tröttande och att enhvar af oss haft stunder af missmod och nedslagenhet, då vi varit i behof af, och äfven nog lyckliga att hafva funnit, en bättre tröst än den, att springa ut i gränderna och gråta. Men vi fråga: kan Carola uppvisa en enda lifsgerning fri från alla frestelser till modlöshet? Och förer ej å andra sidan just skollifvet, umgänget med de unga, till oss en fläkt af vårliga vindar, ett brusande af otämda krafter, som är egnadt att väcka domnande sinnen till lif och lefnadslust?

Vi erkänna äfven, att teckningen af den unga, misslyckade lärarinnan med sitt trålbundna sinne är utförd med talang. Såsom indvid är Fröken Peterson lefvande framställd, såsom typ är hon karikatyr, men en karikatyr, som ej väcker löje, utan sorgsna, bittra, nedslående tankar just hos de förut trötta och försagda, som väl behöfva lära att med frimodig glädje bära dagens tunga och hetta. Det är kännedomen om att Skollif I har haft denna skadliga inverkan på några af våra medsystrar, som förmått oss att, utan att avvakta fortsättningen, genast uttala vår protest.

Lärarinor.

Dagny till »Lärarynnor.» Red. har sändt edra beaktansvärda anmärkningar till *Carola*, som ock här nedan besvarar desamma.

Carola till »Lärarynnor.» Till svar på ofvanstående kritik vill jag anmärka att

1) *det är rätt* att skildra *alla* sidor af människolifvet, och jag vet ej hvarföre någon klass af människor — lärarynnor t. ex. — skulle särskildt skonas för att komma i sanningens ljus. Skulle det så mycket skada den ogifta, arbetande qvinnans sak, att man påvisar att äfven *hon* kan vara olycklig; skulle det så mycket såra hennes stolthet att höra, att en qvinna, i de fall, då hennes verksamhet icke fullt tillfredställer henne, kan kasta vemodiga, men — hvilket skarpt betonades i skizzen — resignerade blickar på den lycka, som icke blifvit henne beskärd. Det vore väl rent af onaturligt, om hon aldrig gjorde det.

2) De ärade recensenterna tyckas icke hafva någon föreställning om huru en dylik skizz tillkommer och hvad den har för betydelse. En författare blir gripen af en företeelse i lifvet, han känner sig uppörd, han vill meddela sitt intryck till andra — och skizzen kommer till. Om han skildrar en målare, så vill han ej med sin skildring säga, att alla målare äro sådana som hans hjelte, om han skildrar en lärarynna, vill han ej säga: så här äro alla lärarynnor. Han vill endast säga: under vissa omständigheter *kan* lifvet för en målare eller för en lärarynna gestalta sig på detta sätt, och så ungefär har jag sett det gestalta sig. Huruvida den bild, som författaren har sett, är ett enstaka undantag, derom får sedan publiken döma. Hvad nu min stackars hjeltinna angår, tycks hon icke vara ett sådant alldeles enstaka undantag, eftersom icke blott jag, utan äfven recensenterna ha sett hennes likar. Jag är mycket tacksam för omdömet, att hon »som individ är lefvande framstäld», ty dermed är i sjelfva verket skizzens berättigande uttaladt.

Att skildringen är sann tyckes vidare bevisas af den nedslående verkan, som den, mig till stor ledsnad, lär ha utöfvat på åtskilliga lärarynnor; ty vore den i strid med verkligheten, skulle den väl icke hafva gjort ett sådant intryck. Dessutom vill jag erinra om, att största delen af Dagnys publik troligen icke består af lärarynnor, utan af qvinnor i annan lefnadsställning, och för dem torde det icke skada att egna en tanke åt en medsysters lidande.

Den ensamma, arbetande qvinnan — lärarynna icke minst — blir faktiskt ofta en korsdragerska, i synnerhet derför att hennes krets är så trång. Låt vara, att hon är likstäld med mannen i fråga om arbetet, men hon är långt ifrån likstäld med honom i fråga om tillfällen till utveckling och vederqvickelse.

Den gifta qvinnans lif blir sällan så trångt och ensidigt som den ogifta lärarynnans kan blifva.

Att lärarynnornas kamratlif lemna mycket öfrigt att önska, är min fasta öfvertygelse, och att den intelligentaste unga qvinna kan bli förslöad genom öfveranstängning och brist på sympati, synes mig vara en lika säker som sorglig erfarenhet. Dessutom torde det icke hafva undgått en uppmärksam läsare, att i skizzen finnes en och annan

antydning om förhållanden i sjelfva skolan, hvilka gjorde Fröken Petterssons arbete tungt, förhållanden, som föröfrigt äro rätt vanliga. Bland dem kan jag nu nämna: pedantiska fordringar på yttre disciplin, hvilka omöjliggöra ett innerligare förhållande till barnen, omåttligt stora klasser, ett innehållslöst undervisningsämne. Det är en vanlig orättvisa mot författare till skizzer och noveller att anse dem med en enda liten bit hafva uttömt alla sina tankar, sagt hela sin uppfattning om en viss sida om lifvet. Den obetydligaste författare är dock icke så tom och så enögd, att han på 5 sidor kan säga allt hvad han har iakttagit, allt hvad han har sett.

Jag hade hoppats, att den siffrå, som var anbragt under titeln på min lilla skizz, skulle rädda mig från denna missuppfattning — nu får jag nöja mig med att låta framtiden utvisa, att ingen kan tänka högre om lärarinnans kall än

Carola.

Till Red. af Dagny.

Uti Dagnys profhäfte förekommer en uppsats under rubrik, Om sjelfhjelp och löneförhållanden, undertecknad af Syster. Insändaren bekänner, att uppsatsen, som ej påkallat gensaga från Redaktionen sida, gjort ett obehagligt intryck. Insändaren vill dock ej omedelbarligen uppräknå de ställen, som särskildt väckt hans uppmärksamhet, utan beder Dagnys läsare först ånyo genomögnå uppsatsen och derefter nedanstående rader.

»En mängd unga flickor med föräldrahem på platsen söka arbete, och det är deras fulla rätt. Men de nöja sig med huru liten aflöning som helst, och det är icke rätt». Insändaren har hört i sällskap ungefär enahanda åsigt uttalas, men han kunde dock ej för allt i verlden tro, att i Dagnys spalter få se läran upprepas. Om Syster finge rå om ekonomiens grundsåtsar, skulle hon dock stanna i förlågenhet vid uppgörandet af förteckning öfver flickor med föräldrahem på platsen, som ej finge sälja sitt arbete åla minst till underpris. Hvilken dom förtjenar då en sådan qvinna med föräldrahem, som förtyrtrar sin arbetsprodukt annorstådes än på hemorten och sålunda beröfvar på förtyrtringsorten boende qvinno deras arbetsförtjenst? I den bibel, som vi begagna, står ej någon närmare bestämning till satsen: du skall åta ditt bröd i ditt anletes svett. Arbetet är menniskan pålagdt, ej allenast såsom pligt i nödens och behöfvets stund, utan ock som rätt åfven i lyckans dagar. Utan arbete vinnes ej det råtta adelskapet. Så är det, säga Syster och Dagnys Redaktion; men en qvinna med föräldrahem får ej sälja sitt arbete till annat än gångbart pris, som troligen Syster och Dagnys Redaktion åtaga sig att i utfärdade taxor, gällande för hvarje flicka särskildt, allt efter hennes förmögenhet, bestämma. Endast då skedde rätt. Men derigenom skulle socialismens himmelrike fått väg banad att nedstiga till jordens jemmerdalar. Likväl är i verkligheten flickans likasom gossens arbete inför både Gud och menniskor berättigadt, utan allt afseende å förmögenhetsvilkor. Och eftersom sjelfva arbetsrättigheten torde vara obegrånsad, torde väl ock tillgodogörandet af arbetets omedelbara produkt, likasom ock arbetslönen, såsom den medelbara produkten, böra stå till arbetarens förfogande, om arbetaren är man eller qvinna, bosatt på en eller annan ort, rik eller fattig.

Syster uttalar en svår straffdom öfver principalerne, kanske dock endast öfver de manlige. Skada blott, att det ej torde vara sanning eller ens sanningen likt, att det vore stridande mot moralens vare sig högre eller lägre ståndpunkt, att principalerne sökte oupphörligt sänka arbetslönen för qvinno. Om Syster utbildad och fullföljt sina åsigtar något mer, hade hon väl slutat med det i hennes ögon alldeles rättvisa yrkandet, att principalen för qvinliga arbetare, i följd af insigt derom, att deras arbetslön vore mindre ån mannens i ungefär enahanda förhållanden, borde öka lönen med en gåfva. Ej heller torde humanitet och barmhertighet vara faktorer som åro eller borde vara bestämmande för arbetslönen, såsom Syster tyckes förmoda. Barmhertigheten är ej slågt med arbetslönens belopp. Insändaren undrar, om Syster sjelf af vid behöf qvinliga

skräddare vänder sig till den, som ger högsta lönen åt sina arbeterskor och derföre begär det högsta priset samt, om räkningen det oaktadt vore för låg, betalar åt den, som utfört arbetet, gåfvor. Så gör ej en man och föga nog heller en kvinna.

Qvinnnoarbetets lön regleras ej efter annan grund än det manliga. För båda gäller den gamla regeln: om två arbetsgifvare söka efter en arbetare, så stiger lönen, och tvärtom, om två arbetare söka samma arbetsgifvare. Männernas förment bristande goda vilja etc. att uppskatta qvinnnoarbetet är ej orsaken till exempel dertill, att folkskolelärarinna, åtminstone i Finland, njuter mindre lön än folkskolelärare för samma arbete. Såvidt jag vet, ligger orsaken deri, att en lärarinneplats, trots lönens ringa belopp, alltid finner dugliga sökande. Skulle man falla på orådet att utbjuda en läraretjenst med lärarinne-lön, blefve misstaget snart nog ådagalagd så tydligt, att äfven Syster skulle utan vidare förklaring inse grunden dertill.

Syster uttalar äfven följande sats: konkurrensen bör inskränkas till sitt naturliga område, hvilket är arbetstillgången. Hvad härmed åsyftas kan jag ej förstå utan närmare förklaring.

I synnerhet i Norden, hvars fabriksindustri är föga betydande, har qvinnan knappt börjat uppträda såsom mannens medtäflare om arbete och dess lön. Vore det ej underligt, om mannen ögonblickligen, kanske sig sjelf till skada, skulle lemna väg öppen åt den nya konkurrenten. Går det så till, då männen täfla med hvarandra? Nej! Hvarför skulle mannen då bemöta sin qvinliga konkurrent annorlunda? Icke heller lärer det alltid vara med fullt fog som qvinnan klagat öfver oskäligen konkurrens med mannen. I så många fall är qvinnan ännu underlägsen mannen, äfven då hon ej sjelf vill medgifva det. Det är ju endast undantagsvis, qvinnan sjelf hittills haft känsla och insigt af ifrågavarande orättvisa. Hon kan använda sin tid förmånligare för att häfva det onda än att nedskrifva obefogade klagovisor.

Insändaren är man och ser saken från hvarjehanda andra synpunkter än Syster. Vi stå dock båda på samma grund, nemligen önskan att förbättra qvinnans ställning. Mina uttalanden må derföre ej fattas värre, än de äro menade. Vi kunna ock måhända enas derom, att till stöd för en god sak i möjligaste mån endast och uteslutande riktiga skäl må anföras, emedan eljest skada i stället för gagn åstadkommes. Åbo i Maj 1886. K. S.

Svar från Red:n af Dagny till K. S., Åbo.

Vi äro tacksamma, att ni uttalat er klander och tillåtit oss räkna Er bland medarbetarne för qvinnans förbättrade ställning, i trots af det lilla misshumör, hvarmed Ni upptar hennes anspråklösa försök att tala i egen sak. Ämnet är dock alltför rikt att i ett flygtigt bref kunna behandlas. Dagny skall derför återkomma till detsamma och vill här blott påpeka, dels att »Syster» *alldeles icke* yrkar på *barmhertighet*, utan helt enkelt på *rättvisa* — i »moralisk», om ock ej »nationalekonomisk» mening, dels att Dagny, för sin del, verkligen anser humaniteten vara en faktor, som borde ingå i hvarje förhållande menniskor emellan, samt att hon beklagar att Åbo-korrespondenten ej delar hennes mening. Hur förhållandena te sig, då denna faktor uteslutes, kan nedanstående bref, mottaget dagen efter profhäftets utgifvande, tjena att belysa.

Till Red:n af Dagny.

Med anledning af »några tankar om qvinnans arbetslön», af Syster, som före komma i profnumret af Dagny, och hvilken artikel är af slående sanning, tillåter sig brefskrifvaren göra ett meddelande, som endast är afsedt att bekräfta nämnde artikel, och till det bruk, som red:n kan finna lämpligt för sitt fortsatta arbete i denna viktiga fråga. Brefskrifvaren har en helt annan sysselsättning än att söka utreda dylika spörsmål, men han intresserar sig varmt för utjännandet af de orättvisor, som qvinnan är underkastad speciellt i ifrågavarande afseende. Och han har ofta varit i tillfälle att djupt harnas öfver all den orättfärdighet, som herrar och fruar principaler låta sina qvinliga biträden vederfaras.

Se här ett exempel:

En bokhandlare X. är gift med en enkefru Y., som i sitt första gifte hade fem å sex barn, visserligen således ett dyrt hushåll, äfven om man ej, såsom

detta herrskap, för ett »stort hus». Frun har emellertid, för att bidraga till de höga lefnadskostnaderna m. m., uppsatt en s. k. mode- och kortvaruhandel i trenne särskilda lokaler, hvilka alla skötas af qvinliga biträden. Dessa biträden skola vara i butikerna från kl. 8 hvarje morgon till kl. $\frac{1}{2}$ 10—11 hvarje qväll, med en timmes middagsrast, hvilken dock under jultiden måste helt och hållet indragas och den oundgängaste födan intagas på lediga stunder. Derjemte göras marknadsresor på veckor och månader, hvarvid de utarbetade flickorna måste, ej blott till långt in på nätterna biträda med in- och uppäckning samt transporten af de tunga packorna, utan äfven medfölja till de främmande städerna. Här äro det stränga arbetet, förkylningar och sjukdomar oftast deras enda behållning, ty ingen särskild ersättning lär derför erhållas, ehuru deras löner gå ned ända till 20 kr. pr månad! Någon ledighet lär vara nästan omöjlig att erhålla.

Herrskapet lever emellertid »flott», bebor en magnifik våning och gör ofta storartade kalas, samt åtnjuter säkerligen stort anseende som ett »aktningvärdt» och förmöget »hus» bland dem, som blott se på sakernas yta, d. v. s. »hela världen.»

Red:n må ej tro, att det sakförhållande, jag här omtalat, är allenastående; det är tvärtom ytterst vanligt inom den lägre handelsverlden. Jag har trott mig göra rätt uti att låta detta komma till eder kännedom, emedan det bekräftar »Systers» utsago och kan mana eder att icke tröttnas i bemödandet att lösa den behjertansvärda frågan.

En varm vän af rättvisa i alla riktningar.

Från Dagny till B. Ah. Ld. Det ämne, edert bref vidrör, är så viktigt, att vi måste egna mera utrymme åt dess besvarande än vi denna gång ha till vår disposition, hvarföre svaret återigen måste uppskjutas.

Från Föreningen för gift kvinnas eganderätt.

Diskussionsmötet om samskolan 26 april inleddes af hr *Ernst Beckman* med ett sakrikt och upplysande föredrag. Han särskilde i den förevarande frågan tre moment: 1) huruvida gossar och flickor borde uppfostras *lika*, 2) huruvida denna uppfostran borde vara *gemensam* samt 3) — om dessa frågor bejakades — *på hvad sätt* reformen f. n. och hos oss borde genomföras. Talaren framhöll erfarenhetens vittnesbörd om att hvarken kvinnans *intelligens* vore underlägsen mannens, hennes *fysiska krafter* för små eller könens *anlag* för olika, för att ej en gemensam undervisningsplan för dem till ömsesidig båtnad kunde och borde genomföras. Erfarenheten lärde ock, att samundervisningen, tvärtemot alla farhågor, just gagnade *moralen*, underlättade *disciplinen*, eggade till *täflan*, *inverkade förädlande* på båda könen, synnerligen i de högre klasserna, samt verkade i riktningen af att göra studierna *allvarligare* och ej, som man förmenat, *ytligare*.

Frökvarne *Sandström* och *Wihllock* fruktade att flickornas undervisning skulle komma att lida på förändringen, enär undervisningen vore så föga tillfredsstäl- lande i gosskolorna, men deremot i flickskolorna kunde fritt anordnas. Fr. W. ansåg det dessutom olämpligt, att flickorna blott skulle handledas af manliga lärare.

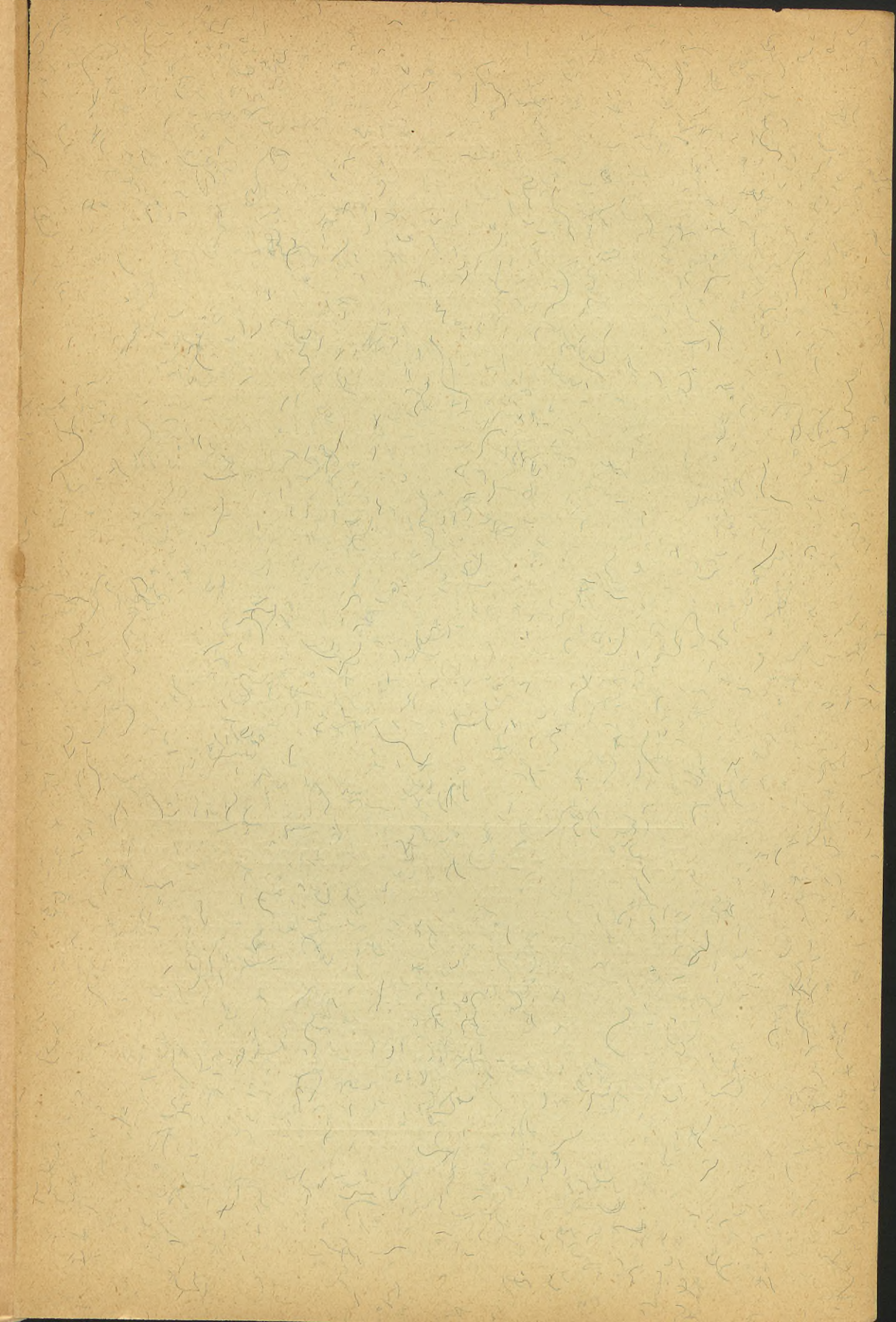
Prof. *Brögger* framhöll Darwins åsigt som ett stöd för sina tvifvel på att kvinnans intelligens vore af samma art som mannens samt ansåg, att *man borde ha visshet, huru härmed förhöll sig*, innan nu ifrågasatta reform genomfördes.

Hr *Hedin* trodde, att generationer komme att födas och dö, innan vetenskapen gifvit ett visst svar på Darwins spekulationer, påvisade, att man blott genom att tillåta fri intellektuel täflan mellan könen kunde få veta, huru kvinnans genomsnittsbegåfning förhölle sig till mannens m. m.

Prof. *Retzius* ansåg, att man i denna fråga måste ställa sig på erfarenhetens och resonemangets botten, då den biologiska forskningen ingalunda faktiskt ådagalagt några väsentliga olikheter i afseende å mans och kvinnas begåfning.

Sedan åtskilliga andra talare yttrat sig samt Hrr v. Koch och Palmgren uttalat sina åsigt, avslutade ordföranden mötet.

Anmälan.

Dagny skall verka för Fredrika-Bremer-Förbundets ändamål: »en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt så väl som i socialt och ekonomiskt hänseende».

Hon skall alltså företrädesvis behandla sådana ämnen, hvilka tillhöra Fredrika-Bremer-Förbundets program, samt tillika lemna öfversigter af kvinnofrågans framsteg i utlandet, följa den nyare inhemska literaturen, särskildt sådana dess alster, hvilka beröra sociala och sedliga frågor, meddela kortare berättelser, biografiska och historiska utkast, m. m.

Äfven vill Dagny öppna en afdelning för korrespondens der äfven olika åsikter i frågor, som tillhöra Förbundets område kunna uttalas.

Dagny utkommer med 1 à 2 tryckark för hvarje månad och skall tillsvidare utgifvas under ledning af **S. L.—d Adlersparre** med bidrag af för saken intresserade personer.

Priset för hel årgång blir:

För medlemmar af Förbundet..... kr. 2,50.

För icke medlemmar..... » 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postanvisning.

Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels (inom Stockholm) på Förbundsbyrån, dels äfven hos hrr Bokhandlare.

Alla meddelanden och sändningar till Dagny böra adresseras till Byrån, 19 Lilla Vattugatan.

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå

19 Lilla Vattugatan kl. 12—4

lemnar ledning för hemstudier, inträde i sjuk-kassa, råd i juridiska och ekonomiska angelägenheter, anvisningar för arbetsgifvare och kvinnliga arbetssökande, samt uppgifter om arbetsområden tillgängliga för kvinnor; mottager prenumeration å Dagny, samt anmälan af personer, som önska kallas eller äro lämpliga att föreslås till medlemmar af Förbundet, m. m.

Äfven mottager Byrån tacksamt gåfvor till sjuk-kassan, till en blifvande stipendiefond, såväl som till främjande af andra Förbundets ändamål.